

**KÜRESELLEŞMENİN TÜKİYE'YE
ETKİLERİNE YÖNELİK COĞRAFYA
ÖĞRETMEN ADAYLARI GÖRÜŞLERİ**

YILMAZ KESKİN

Yüksek Lisans Tezi

Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi

Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Servet KARABAĞ

2013

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

**KÜRESELEŞMENİN TÜRKİYE'YE ETKİLERİNE YÖNELİK
COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARI GÖRÜŞLERİ**

(Geography Teacher Candidates'
Opinions on the effects of globalization on Turkey)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yılmaz KESKİN

Danışman: Doç. Dr. Servet KARABAĞ

**ERZURUM
Temmuz, 2013**

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Servet KARABAĞ danışmanlığında, Yılmaz KESKİN tarafından hazırlanan “Küreselleşmenin Türkiye’ye Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşleri” başlıklı çalışma 15 / 07 / 2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Doç. Dr. Servet KARABAĞ

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. İbrahim Fevzi ŞAHİN

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. / .. / ..

19 -07- 2013

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans olarak sunduğum “Küreselleşmenin Türkiye’ye Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşleri” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

15 / 07 / 2013

Yılmaz KESKİN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE'YE ETKİLERİNE YÖNELİK COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARI GÖRÜŞLERİ

Yılmaz KESKİN

2013, 101 sayfa

Bu araştırmanın amacı, küreselleşmenin Türkiye'ye etkilerine yönelik Coğrafya öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemektir. Bu temel amaç çerçevesinde, öğretmen adaylarının görüşlerinin, cinsiyet, üniversite, sınıf, aile yerleşim yeri, aile aylık gelir durumu, küreselleşme dersi alma durumu, küreselleşmeye yaklaşım, bilgi ve haberleşme teknolojilerini kullanma sıklığı değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Betimsel desenli olan bu çalışmada, veri toplamak için anket geliştirilmiştir. Anket kişisel bilgiler başlığı altındaki 8 bağımsız değişken ve küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal, siyasal ve kültürel boyuttaki etkilerine yönelik 35 ifadeden oluşmaktadır. Verilerin analizi için SPSS 17.0 (Statistical Packages for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini, Türkiye Üniversitelerinin Coğrafya Öğretmenliği Lisans programındaki öğrenciler, örneklemini ise, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Atatürk Üniversitesi, Dicle Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi Coğrafya Öğretmenliği Lisans programında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Toplam 433 öğretmen adayına anket uygulanmıştır.

Veri analiz sonuçlarına göre, Coğrafya Öğretmen Adaylarının görüşlerinde, cinsiyet, öğrenim görülen üniversite, öğretmen adaylarının sınıf düzeyi, aile yerleşim yeri, küreselleşmeye yaklaşım ve bilgi ve haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunurken küreselleşme dersi alma durumu ve aile gelir seviyesi değişkenlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır. Araştırmanın sonunda, bu bulguların sonuçları yorumlanarak, küreselleşme algılarına yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türkiye'de küreselleşme, Küreselleşmenin etkileri, Coğrafya eğitimi, Öğretmen adayı.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS GEOGRAPHY TEACHER CANDIDATES' OPINIONS ON THE EFFECTS OF GLOBALIZATION ON TURKEY

Yılmaz KESKİN

2013, 101 Pages

Purpose of this study is to determine the views of teacher candidates of Geography of the effects of globalization in Turkey. The main purpose of this framework, it has been examined if there is a significant differences between teacher candidates opinions according to sex type, university, settlements of their families, income levels of their parents, globalization lessons status, approach to globalization, use of information and communication technologies frequency.

This study is a descriptive pattern, developed a questionnaire to collect data. The survey is consist of under the heading personal information which eight independent variables and 35 expression which about the globalization effect of Turkey in spatial, political and cultural area. To analyze the data using SPSS 17.0 (Statistical Parckages for Social Sciences) software package was used.

The population of study consisted of Geography Teaching Undergraduate students in the Turkey universities. And the sample of this study consist from the students which studying in the Geography Teacher Training undergraduate program in 2012-2013 academic year in Ataturk University, Dicle University and Gazi University. Totally 433 were surveyed to teacher candidate.

According to the results of data analysis, opinions of the Geography Teachers' candidates have a significant differences accorging to gender, university, grade level of teacher candidates, settlements of their families, approach to globalization and the frequency of daily use of information and communication technologies. there has not been differences according to the status of globalization lessons and family income level variables. At the end of the study, have been interpreted the results of these findings and been made recommendations for the perception of globalization.

Key Words: Globalization in Turkey , the effect of globalization, geography education, teacher candidate.

ÖN SÖZ

Küreselleşme son yıllarda adeta dillere pelesenk olmuş bir kavramdır. Farklı boyutlarda olmakla birlikte kimine göre olumlu kimine göre olumsuz etkileri olduğu bir gerçektir. Bugüne kadar yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu ekonomi veya kamu yönetimi alanında veya onların bakış açılarına göre yapılmıştır. Bu çalışmayla küreselleşmenin hemen hemen tüm boyutları çalışma alanına giren coğrafyacıların (CÖA'nın) küreselleşmenin Türkiye'ye etkileri hakkında ne düşündükleri ortaya konulmaya çalışmıştır.

Çalışmamda ve bugünlere gelmemde çok büyük emeği olan, hakkını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim, değerli görüşleri ve desteklerini esirgemeyen kıymetli Danışmanım Doç. Dr. Servet KARABAĞ'a;

Çalışmam süresince hiçbir desteğini esirgemeyen başta Prof. Dr. Hayati DOĞANAY, Yrd. Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ, Doç. Dr. Serhat ZAMAN, Doç. Dr. Mete ALIM ve Prof. Dr. İbrahim Fevzi ŞAHİN olmak üzere, Atatürk Üniversitesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı'nın çok saygıdeğer ve kıymetli öğretim üyelerine;

Fikirleriyle ufkumu aydınlatan ve öğrencileri olmaktan gurur duyduğum Gazi Üniversitesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı'nın kıymetli öğretim üyelerine ve ayrıca verilerin toplanması esnasında kıymetli yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Songül ASLAN'a;

Bana huzurlu bir çalışma ortamı sağlayan oda arkadaşım Arş. Gör. Hakan ÖRTEN'e;

Başta veri analizleri olmak üzere çalışmamın başından sonuna kadar hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan ver her türlü desteği veren çok kıymetli kardeşim Emre USLU'ya;

Çalışmamı 2012/346 proje numarasıyla destekleyen Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimine teşekkür ederim.

Bana inançlarını hiçbir zaman kaybetmeyen ve daima yanımda olan kıymetli aileme ve can yoldaşıma sevgilerimi sunuyorum.

Erzurum-2013

Yılmaz KESKİN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	I
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
ÖN SÖZ.....	V
TABLolar DİZİNİ	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ	XIII

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	4
1.3. Önem.....	6
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	8

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Çalışılan Konu İle İlgili Kuramsal Çerçeve.....	9
2.1.1. Küreselleşme Algılamaları.....	9
2.1.2. Küreselleşmenin Tarihçesi	12
2.1.3. Küreselleşme Yaklaşımları	17
2.1.3.1.Aşırı küreselleşmeciler.....	17
2.1.3.2.Kuşkucular	18
2.1.3.3.Dönüşümcüler	20
2.1.4. Küreselleşmenin Boyutları.....	21
2.1.4.1.Ekonomik boyutu.....	22
2.1.4.2.Teknolojik boyutu	24
2.1.4.3.Siyasal boyutu	26
2.1.4.4.Kültürel boyutu	28
2.1.4.5.Ekolojik ve çevresel boyutu.....	29

2.1.4.6.Mekânsal boyutu	31
2.1.4.7.Eğitim boyutu.....	33
2.1.5. Küreselleşme ve Coğrafya Eğitimi	34
2.2. Çalışılan Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	45
3.1. Araştırmanın Modeli	45
3.2. Evren ve Örneklem	45
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	46
3.4. Verilerin Analizi	46

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	47
4.1. Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	47
4.2. Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	59
4.3. Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	73

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	88
5.1. SONUÇLAR	88
5.2. ÖNERİLER.....	90
KAYNAKÇA	92
EKLER.....	99
ÖZGEÇMİŞ	101

TABLolar DİZİNİ

Tablo 4.1 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Cinsiyete İlişkin t Testi Sonuçları	47
Tablo 4.2 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Betimsel Verileri	48
Tablo 4.3 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	49
Tablo 4.4 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri.....	50
Tablo 4.5 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	51
Tablo 4.6 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Betimsel Verileri	52
Tablo 4.7 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	52
Tablo 4.8 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri	53
Tablo 4.9 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	54
Tablo 4.10 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Küreselleşme İle İlgili Ders Alma Durumuna İlişkin t Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4.11 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Betimsel Verileri.....	55

Tablo 4.12 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	56
Tablo 4.13 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	57
Tablo 4.14 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Betimsel Verileri.....	58
Tablo 4.15 Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	59
Tablo 4.16 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Cinsiyete İlişkin t Testi Sonuçları	60
Tablo 4.17 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Betimsel Verileri	60
Tablo 4.18 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	61
Tablo 4.19 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Scheffe Testi Sonuçları	62
Tablo 4.20 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri.....	63
Tablo 4.21 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	64
Tablo 4.22 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Betimsel Verileri	65
Tablo 4.23 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	65

Tablo 4.24 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.25 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri	67
Tablo 4.26 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	68
Tablo 4.27 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Küreselleşme İle İlgili Ders Alma Durumuna İlişkin t Testi Sonuçları.....	68
Tablo 4.28 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Betimsel Verileri.....	69
Tablo 4.29 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	70
Tablo 4.30 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Betimsel Verileri.....	71
Tablo 4.31 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	72
Tablo 4.32 Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	73
Tablo 4.33 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinin Cinsiyete İlişkin t Testi Sonuçları	74
Tablo 4.34 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinin, Öğretmen Adaylarının Üniversitelerine İlişkin Betimsel Verileri	75

Tablo 4.35 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinde, Öğretmen Adaylarının Üniversitelere İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	75
Tablo 4.36 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinin, Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri	76
Tablo 4.37 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinde, Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	77
Tablo 4.38 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinde, Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları	78
Tablo 4.39 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinin, Öğretmen Adaylarının Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Betimsel Verileri	79
Tablo 4.40 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinde, Öğretmen Adaylarının Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	80
Tablo 4.41 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinin, Öğretmen Adaylarının Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri	81
Tablo 4.42 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinde, Öğretmen Adaylarının Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	81
Tablo 4.43 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinin Küreselleşme İle İlgili Ders Alma Durumuna İlişkin t Testi Sonuçları	82
Tablo 4.44 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinin, Öğretmen Adaylarının Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Betimsel Verileri	83

Tablo 4.45 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinde, Öğretmen Adaylarının Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	84
Tablo 4.46 Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinde, Öğretmen Adaylarının Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları	85
Tablo 4.47Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinin, Öğretmen Adaylarının Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Betimsel Verileri.....	86
Tablo 4.48Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adayları Görüşlerinde, Öğretmen Adaylarının Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	87

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ASEAN	Güneydoğu Asya Uluslar Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
CDÖP	Coğrafya Dersi Öğretim Programı
CÖA	Coğrafya Öğretmen Adayı
ÇUŞ	Çok Uluslu Şirketler
GATT	Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
GSYİH	Gayrisafi Yurtiçi Hasıla
IBRD	Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası
IMF	Uluslararası Para Fonu
NAFTA	Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ÖA	Öğretmen Adayı
WTO	Dünya Ticaret Örgütü

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; literatür özetine, tez konusu olarak ele alınan problemin ne olduğuna, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sınırlılıklarına, araştırmaya başlarken yapılan varsayımlara ve tezde geçen tanımların hangi anlamlarda kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Küreselleşme, son yıllarda çok sık kullanılan bir kavramdır. Terim olarak her ne kadar 1960'lı yıllardan sonra kullanılmaya başlanılmış olsa bile küreselleşme sürecinin tam olarak ne zaman başladığını belirlemek oldukça zordur. Bazı bilim adamlarına göre ilk insanların taştan yonttuğu baltalarını, bir başkasıyla takas etmeleriyle küreselleşme süreci başlamıştır (Savaş,2004, s.3). Öte yandan bazı bilim adamları ise küreselleşmenin modern çağın başlangıcıyla ortaya çıktığını iddia etmektedirler. Diğer bir grup bilim adamı ise 1800'lü yılları, 1950'lerin sonlarını ya da 1970'li yılları küreselleşmenin başlangıcı olarak kabul etmektedir (Aktan ve Şen, 1999, s.10-35).

Oran'a (2000) göre küreselleşme üç aşamada gerçekleşir. Birinci aşama, 1492 yılında Amerika kıtasının keşfiyle başlamıştır. Denizlerin geçilebilir olduğunun farkına varılması ve yeni karaların olduğunun anlaşılması sonucunda devletler için yeni vatan arayışları hız kazanmıştır. Hıristiyanlığı yayma çabaları, artan nüfus ve teknolojiadaki gelişmeler bu arayışların tetikleyicisi olmuştur. Devletler sınırlarını genişletmek için önce keşifler yapmış, daha sonrasında ise işgallere başvurmuşlardır.

Küreselleşmenin ikinci aşaması, 1870'lerde başlayıp 1890'larda kurumsallaşmıştır. Bu aşamada da işgaller vardır, ancak, birinci dönemden farklılıkları vardır. Bu dönemde öncülüğü misyonerler almıştır, sonrasında kâşifler ve ticaret şirketleri ve nihayetinde

yine işgalle son bulmaktadır(Oran, 2000). Aslında bu dönemdeki gelişmeler de Sanayi Devrimi'nin sonuçlarıyla ilgilidir. Sanayi Devrimi, hammadde, işgücü ve pazar ihtiyacının hiç olmadığı kadar artmasına yol açmıştır(Karabağ,2006).

Küreselleşmenin üçüncü aşaması, 1970'li yıllarda Çokuluslu şirketlerin sahneye çıkmasıyla başlayan, 1980'li yıllarda İletişim devrimi ile süren ve 1990'lı yıllarda Batı'nın rakibinin kalmamasıyla popülerleşen ve etkisinin tartışıldığı dönemdir(Oran, 2000). 1970'li yıllardan itibaren dünya ekonomisinde söz sahibi olmaya başlayan çok uluslu şirketler, 1990 yılından sonra yenedünya düzeni kavramı etrafında tek kutuplu dünyada batıyı, tek ekonomik ve siyasi güç haline getirme planını ortaya koymuştur(Şahin, 2011, s. 21). Bu aşama, teknolojideki gelişimin hız kazandığı ve sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin başladığı yıllar olmuştur. Bu dönemin oluşumunda, küresel şirketlerin dünya ekonomisine engel olması, haberleşme, bilgisayar gibi alanlardaki bilişim teknolojileri ve Doğu Blok'unun dağılmasıyla güç dengelerinin bozulması etkili olmuştur(Karabağ, 2006, s.156). Kapitalizmin iyice güçlenmiş olduğu bu dönemde demokrasi ve insan hakları gibi kavramlar küreselleşmenin temel dayanağı olmuştur. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliğinde olduğu gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de devletler üzerinde yaptırım yapma hakkını elde etmiştir.

Küreselleşmenin, bir aldatmaca olduğu; amacının uluslararası şirketlerin ve finans kuruluşlarıyla güçlü devletlerin güçsüz devletlerde pazar bulma veya onlar üzerinde hegemonik baskılar kurmak için ortaya atılan bir kavram olduğunu söyleyenler olduğu gibi ülkeler arası ekonomik, toplumsal ve politik bariyerlerin kalktığı küresel köy şeklinde ifade edilebilecek bir düzeni anlattığı yönünde görüşler de bulunmaktadır(Görmez, 2005, s.11). Gönümüz küreselleşmesine yaklaşımları; aşırı küreselleşmeciler, kuşkucular ve dönüşümcüler olmak üzere üç şekilde sınıflandırmak mümkündür (Bozkurt,2000, s.18).

Bazı bilim adamları tarafından “radikaller” veya “hiperküreselciler” olarak da adlandırılan aşırı küreselleşmeciler, devletin küreselleşme süreciyle birlikte önemini yitirdiğini ve piyasaların devletten daha güçlü konuma geldiğini düşünmektedirler. Radikaller küreselleşme sürecini yeni dünya düzeninin delilleri olarak görmektedirler. Küreselleşme karşıtları ise, küreselleşme olgusunu yeni bir şey olarak

görmemektedirler. Bugün birçok ülkenin katı sınır kontrollerine karşılık 19. yüzyılda insanların pasaport bile kullanmadıklarını, dolayısıyla yaşanan bu olayın yüz yıl öncesine benzer bir duruma dönüş olduğunu ifade etmektedirler. Bu grup bölgeselleşmeyi, küreselleşmenin alternatifi olarak görmekte ve küreselleşmenin beklenen bütünleşmenin aksine, kültürler, uygarlıklar ve bölgeler arasında yeni çatışmalar doğuracağını düşünmektedir. Dönüşümcüler, küreselleşme sürecine bakış açısı konusunda radikallere daha yakın olmakla birlikte küreselleşme olgusuna temkinli yaklaşmaktadırlar. Hem radikallerin ulus-devletin sonu düşüncesini hem de küreselleşme karşıtlarının hiçbir şey değişmedi düşüncelerini reddeden dönüşümcüler, ulus-devletlerin bu süreçten etkilendiğini kabul edip gücünü yeniden yapılandırıldığını düşünmektedirler(Bozkurt,2000).

Küreselleşmenin başlangıcını Amerika kıtasının keşfi ile başlatan görüşe göre, küreselleşmenin çıkış noktasının yeni yaşam alanları, yani mekân bulma arayışları oluşturmaktadır. Bu durum küreselleşme için mekânın önemini açıkça ortaya koymaktadır. Doğal ortam-insan etkileşimini inceleyen bilim olan coğrafya, mekân hakkında en fazla bilgiye sahip olan bilimdir. İnsanların yaşam tarzlarını belirleyen temel özellik de mekândır. Yani mekân kültür oluşumunda ve yayılmasında en etkili öğelerden birisidir. Devletlerin ve devletsiz organizasyonların siyasi ilişkilerini belirlemede mekânın önemli bir payı vardır. Örneğin AB, toprakları Avrupa kıtasında yer alan ülkeler arasında kurulmuş bir örgüttür. Yani mekâna dayalı bir örgüt olup, ilişkilerini de bu bağlamda şekillendirmiştir.

Özellikle gelişen kitle-iletişim araçları sayesinde dünyaya kapılarımızı kapatmak ve diğer devletlerde gerçekleşen olaylar ve gelişmelerden etkilenmemek imkânsız hale gelmiştir. Küreselleşme hem olumlu hem de olumsuz etkileri olan bir olgudur. Olumlu yönlerinden yararlanırken, olumsuz yönlerinden etkilenmeyi göz ardı etmek ne kadar akıl ile izah edilecek bir durum değilse, olumsuz yönlerinden etkilenmemek için olumlu yönlerinden yararlanmak için gayret göstermemek de bir o kadar akıl ile açıklanacak bir durum değildir. Dolayısıyla bu süreçten karlı çıkmak için küreselleşme olgusunu tahlil edip, yararlarını ve zararını bilen, küresel düşünebilen bir neslin yetiştirilmesi elzem olmuştur.

Hal böyleyken, küreselleşme konusunda coğrafyacıların görüşlerine başvurulmaması veya coğrafyacıların bu konuda görüş bildirmemeleri bu konuda büyük bir eksiklik oluşturacaktır. Coğrafya ilmine ait bilgileri büyük oranda üniversitede aldıkları eğitim ile şekillenen Coğrafya Öğretmen Adayları, aldıkları hizmet öncesi eğitimi gelecek kuşaklara aktaracak olan bireylerdir. Buradan hareketle, gelecek nesillerin küreselleşmeye karşı bakış açılarını ve tutumlarını belirlemede büyük oranda etkili olacak olan kişiler yine günümüz Coğrafya Öğretmen Adaylarıdır.

Bu araştırma ile Coğrafya Öğretmen Adaylarının küreselleşme konusuna ilişkin görüşleri değerlendirilmiş ve küreselleşme konusundaki düşünceleri tespit edilmiştir. Bu çalışmada; Küreselleşmenin Türkiye'ye Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adaylarının Görüşleri Nelerdir? sorusuna cevap aranmıştır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Küreselleşmenin Türkiye'ye Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adaylarının Görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

- 1) Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik coğrafya öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesi,
 - a) Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - b) Öğretmen adaylarının eğitim gördükleri üniversitelere göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - c) Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - d) Öğretmen adaylarının aile yerleşim yerlerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - e) Öğretmen adaylarının aile gelir seviyelerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,

- f) Öğretmen adaylarının küreselleşme dersi alma durumlarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - g) Öğretmen adaylarının küreselleşmeye yaklaşımlarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - h) Öğretmen adaylarının bilgi ve haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
- 2) Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik coğrafya öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesi,
- a) Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - b) Öğretmen adaylarının eğitim gördükleri üniversitelere göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - c) Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - d) Öğretmen adaylarının aile yerleşim yerlerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - e) Öğretmen adaylarının aile gelir seviyelerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - f) Öğretmen adaylarının küreselleşme dersi alma durumlarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - g) Öğretmen adaylarının küreselleşmeye yaklaşımlarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
 - h) Öğretmen adaylarının bilgi ve haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
- 3) Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik coğrafya öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesi,

- a) Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
- b) Öğretmen adaylarının eğitim gördükleri üniversitelere göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
- c) Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
- d) Öğretmen adaylarının aile yerleşim yerlerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
- e) Öğretmen adaylarının aile gelir seviyelerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
- f) Öğretmen adaylarının küreselleşme dersi alma durumlarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
- g) Öğretmen adaylarının küreselleşmeye yaklaşımlarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi,
- h) Öğretmen adaylarının bilgi ve haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi, amaçlanmıştır.

1.3. Önem

Günümüzde üreten toplumların, tüketici toplumlar üzerindeki pazara sadece ekonomik boyuttan değil kültürel ve siyasi boyuttan da nüfuz etme istekleri küreselleşmenin ve bilgi toplumunun bir gereğidir. Bu strateji içerisindeki küresel güçler kendi güçlerini artık savaş ile değil bilgi ve teknoloji ile göstermeye başlamışlardır.

Küreselleşme toplumlar üzerinde ciddi bir etki oluşturmaktadır. Türkiye'nin bulunduğu stratejik konum, küreselleşmenin mekânsal boyutu açısından ciddi bir etki alanına sahiptir. Coğrafyacılara aldıkları eğitim doğrultusunda mekânı, diğer branşlara göre daha iyi tanımakta ve yorumlayabilmektedir. Küreselleşmenin mekânsal boyutu

kültürel ve siyasi boyutları ile de ilişkili olduğu için CÖA'nın küreselleşmeye ilişkin görüşleri önemlidir.

Küreselleşmenin, günümüzde her ne kadar ekonomik boyutu ön plana çıkarılarak, daha çok ekonomistler tarafından inceleme konusu haline getirilmiş olsa bile, küreselleşmenin tüm boyutları coğrafya ilmine ait alt bilim dallarının inceleme alanı içerisinde bulunmaktadır. Dolayısıyla küreselleşme hakkında en kapsamlı değerlendirmeyi yapabilecek bilim dallarından biri coğrafya ve dolayısıyla en doğru değerlendirmeyi yapabilecek olan bireyler de coğrafyacılardır. Bu araştırma, coğrafyacıların bu konudaki görüşlerini ortaya koyması nedeniyle önem arz etmektedir.

Öğretmenler, bireylerin dünyaya bakış açılarını en fazla etkileyen kişilerden biridir. İçinde bulunduğumuz çağ, küresel düşünmeyi gerektirmektedir. Bu düşünceyi ve bakış açısını bireylere kazandıracak olanlar ise, geleceğin öğretmeni, günümüzün öğretmen adaylarıdır. Bu noktada küreselleşme ile en ilintili bilim olan coğrafyanın eğitimini verecek olan CÖA'na büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu araştırma, küreselleşmenin mekânsal, siyasi ve kültürel boyutta Türkiye'ye etkilerini CÖA'nın görüşleri çerçevesinde araştırmaktadır. Dolayısıyla küresel bakış açısına sahip, küreselleşmenin etkileri sonucunda ortaya çıkabilecek sorunlarla baş etmesini bilen bireylerin yetiştirilmesinde izlenmesi gereken yollar konusunda öneriler sunması açısından önemlidir.

1.4. Varsayımlar

- 1) Araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil edebileceği varsayılmıştır.
- 2) Araştırmada veri toplamak için geliştirilen anketin, araştırmanın amacına ulaşmak için yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- 1) Araştırma, küreselleşmenin mekânsal, siyasi ve kültürel boyutları ile sınırlandırılmıştır.
- 2) Araştırma, ankete dayalı verilerle sınırlıdır.

- 3) Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Atatürk Üniversitesi, Dicle Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi Coğrafya Öğretmenliği Lisans Programında öğrenim gören öğrencilerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Küreselleşme: Küreselleşme, gruplar, ülkeler, bölgeler arasındaki ekonomik, teknolojik, siyasal ve kültürel ilişkilerin artması, karşılıklı olarak daha fazla etkileşimi, sınır tanımaz gelişmelerle milli sınırların zayıflatılması ve buna bağlı olarak küresel toplum ve vatandaşlık bilinci geliştiren süreçler, kabuller ve yaptırımlara dair geniş içerikli olarak tanımlanabilir (Karabağ, 2006:151).

Öğretmen Adayı: Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerdir.

Batı: Soğuk savaş yıllarında ABD'nin öncülüğünde bir araya gelen ve NATO'nun kurucu ülkeleridir.

Mekânsal Ayrışma: Çeşitli ölçeklerde, özellikle ekonomik gelir ve refah seviyesine göre, yerleşim ve yaşam alanlarının birbirinden ayrılmasıdır.

Mekânsal Benzeşme: Yaşam alanlarının ve biçimlerinin aynılaşmasıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çalışılan konu ile ilgili kuramsal çerçeve oluşturularak ilgili literatürde Küreselleşmenin Türkiye'ye etkileri üzerine yürütülen çalışmaların sonuçları hakkında bilgiler yer almaktadır

2.1. Çalışılan Konu İle İlgili Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Küreselleşme Algılamaları

'Küreselleşme' terimi, ilk ortaya çıktığı 1960'lardan beri, hem popüler hem de akademik literatürde, bir süreci, durumu, sistemi, gücü ve dönemi tanımlamak için kullanılmıştır (Steger, 2006, s.24). Küreselleşme olgusu, 1980'lerde Thatcher ve Reagan tarafından temsil edilen, yeni anlayışın inşa ettiği politik iklimde dolaşıma girmiştir. 1990'lara gelindiğinde de bilim adamlarının kabul ettiği anahtar sözcük haline gelmiştir(Kaymakçı, 2007, s.3).

Küreselleşme olgusu çoğu zaman, belli fikirler, görüşler, pratikler, olaylar, teknolojiler, kurumlar vb. gibi durumların, küresel ölçekte bulunur hale gelmesini veya dünya ölçeğinde ulusal kimliklerin, ekonomilerin ve sınırların çözüldüğünü ifade etmektedir. Aynı zamanda, sosyal hayatın büyük bir bölümünün küresel süreçler tarafından belirlendiği; dünyanın ekonomik bir bütün oluşturma, dünya toplumlarının birbirine benzeme, buna bağlı olarak tek bir küresel kültürün ortaya çıkmasını veya toplumların kendi kimliklerini ve farklılıklarını ifade etme ve tanımlama, nihayet dünyanın sıkışması, küçülmesi, ulusal olan her şeyin anlamını yitirmesi ve dünyanın tek bir mekan olarak algılama bilincinin artış sürecini tanımlamak için kullanılmaktadır(Şahin, 2011, s.1).

Küreselleşme tanımları genellikle küreselleşmenin belirli unsurlarını ve yazarın benimsediği düşünceyi aktarmasına vurgu yapmak istemektedir(Glenn, 2007, s.27). Küreselleşme olgusunu açıklamak için yapılan çeşitli tanımlamalar, ya tanımı yapanların ideolojik yaklaşımlarına ya da süreci oluşturan unsurlardan herhangi birinin ön plana çıkarılmasına dayanmaktadır (Erbay,2011, s.283). Kimi düşünürler; küreselleşmenin ekonomik boyutunu öne çıkarırken, kimileri de siyasal ya da sosyo-kültürel yönünü öne çıkarmaktadır(Kaymakçı, 2007, s.4).

Küreselleşme olgusu hakkında farklı bakış açılarına ve farklı ilgi alanlarına sahip bazı düşünürler şu şekilde tanımlamalar yapmışlardır;

Farklı ölçekler ve boyutlarda, ilişkilerin ve etkileşimin artması, ulusal sınırların zayıflaması ve dünya vatandaşlığına vurgu yapan Karabağ (2006), küreselleşmeyi, gruplar, ülkeler, bölgeler arasındaki ekonomik, teknolojik, siyasal ve kültürel ilişkilerin artması, karşılıklı olarak daha fazla etkileşimi, sınır tanımaz gelişmelerle milli sınırların zayıflatılması ve buna bağlı olarak küresel toplum ve vatandaşlık bilinci geliştiren süreçler, kabuller ve yaptırımlara dair geniş içerikler şeklinde tanımlamaktadır(Karabağ, 2006:151).

Şahin (2011) ise, küreselleşmenin sınır tanımazlığına vurgu yapmış ve küreselleşmeyi; ekonomik siyasal ve kültürel açıdan bazı değer ve yapıların yerel ve ulusal sınırları aşarak dünya ölçeğine yayılması olarak tanımlamıştır(Şahin, 2011, s.2).

Ferguson ve Mansbach (2012), küreselleşmenin, bazıları için, üretim ağının ve finans piyasasının uluslararasılaşması, diğerleri içinse, sınırların aşınması ve ulus-devletin sona ermesi olduğunu söylemektedir(Ferguson ve Mansbach, 2012, s.17). Aslında her iki görüş de ulusal sınırların değer kaybetmesine vurgu yapmakta ancak birisi küreselleşmeyi olumlu olarak görürken diğerleri küreselleşmenin ulus-devlet yapısına zarar vereceğini düşünmektedir.

Ertürk'e (2010), göre küreselleşme, para ve malların dünya üzerindeki hareketliliğinin artması şeklinde tanımlanabilir, maddi ve manevi değerlerin ve bu değerler çerçevesinde oluşmuş birikimlerin ulusal sınırları aşarak dünya çapında yayılması anlamına gelir(Ertürk, 2010, s.18,19).

Devlet Planlama Teşkilatı 2000 yılında yayımlanmış olduğu Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında küreselleşmeyi, günümüz dünyasında yeni ortaya çıkan veya şimdilerde daha da belirgin hale gelen çeşitli faktörlerin etkisi sonucunda, insani varoluşun sosyal, kültürel ve iktisadi yönleri bakımından coğrafi sınırların önemini yitirmeye başlaması ile birlikte toplumların da gitgide bunun bilincine varmaları sürecini ifade eden bir kavram olarak tanımlamaktadır(DPT, 2000, s.55).

Şimşek ve Ilgaz marksist yazarların küreselleşmeyi, soğuk savaş sonrası kapitalist dünyanın kazandığı ideolojik savaşı ekonomik alanda da gerçekleştirmek ve bu üstünlüğünü tüm dünyaya hâkim kılmak amacıyla uluslararası sermaye tarafından başlatılan bir süreç olarak tanımladıklarını ifade etmektedirler(Şimşek ve Ilgaz, 2007, s.192).

Gordon Marshall'a göre küreselleşme, coğrafyanın toplumsal ve kültürel düzenlemelere dayattığı kısıtlamaların azaldığı, insanların bu azalmayı giderek daha çok fark etmeye başladıkları bir toplumsal süreçtir (Marshall, 1999 Akt. Sönmez, 2006, s.180)

Robertson ise ilk olarak Harvey'in ifade ettiği "zaman-mekan sıkışması"na ve dünya vatandaşlığına vurgu yaparak küreselleşmenin, hem dünyanın küçülmesine hem de bir bütün olarak dünya bilincinin güçlenmesine gönderme yaptığını ifade etmektedir(Robertson, 1999, s.21).

Steger'a göre küreselleşme, dünya ölçeğindeki toplumsal karşılıklı bağımlılıkları ve mübadeleleri meydana getiren, çoğaltan, yaygınlaştıran ve yoğunlaştıran toplumsal süreçlerin çok boyutlu kümesini ifade etmektedir(Steger, 2006, s.31).

Oran (2000), küreselleşmeyi Batı'nın dayatması olarak düşünmekte ve küreselleşmeyi, Batı'nın gerek kapitalizm anlamında gerekse laiklik, demokrasi ve akılçılık anlamında etkisini bütün dünyaya yayması şeklinde tanımlamaktadır(Oran, 2000).

Küreselleşme olgusuna şiddetle karşı çıkan Macit (2006) ise küreselleşmenin; küreselleştiren efendilerle, küreselleşmesi gereken köleler, beyazlarla-zenciler, gelişmiş

olanlarla-az gelişmiş olanlar, merkezde yer alanlarla boşlukta yer alanlar arasındaki çatışmadan ibaret olduğunu söylemektedir(Macit, 2006, s.28).

Her ne kadar tanımlar üzerinde fikir birliğine varılamamış olsa da, genel görüş küreselleşmenin ulus-devlet sınırlarının zayıfladığı ya da öneminin kalmadığı yönündedir. Küreselleşme taraftarları bu durumu başta ekonomik açıdan faydalı olarak görürken, küreselleşme karşıtları ise özellikle ulus-devlet yapısına zarar vereceği endişesiyle karşı çıkmaktadırlar. Yeni bir olgu mudur yoksa daha öncelardan var olan bir olgu mudur? Yararlı mı yoksa zararlı bir olgu mudur? tartışmaları süredursun küreselleşme sürecinin bugün var olduğu ve sürdüğü herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir.

2.1.2. Küreselleşmenin Tarihçesi

Küreselleşmenin geri dönülmez, önünde durulamaz bir süreç olarak dünyayı sarıp sarmadığı, komünizmin ortadan kalkmasıyla bu defa da küreselleşmenin yeni bir ideoloji olarak ortaya çıkıp çıkmadığı hep tartışma konusu yapılmıştır(Topur, 2005, s.224). Küreselleşme olgusunun başlangıcına ilişkin yaklaşımlar birbirinden çok farklıdır. Bunların başlıcaları, küreselleşmenin tarihin başlangıcından beri var olduğu, küreselleşmenin modernleşme ve kapitalizm ile yaşıt olduğu ve küreselleşmenin sanayi ötesi toplum, modern ötesi toplum ve kapitalist düzenin çözülmesi ile ilgili olarak son yıllarda ortaya çıkan yeni bir olgu olduğu şeklindeki yaklaşımlardır (Köse, 2003, s.7).

Robertson, küreselleşmeyi birbirini izleyen beş ayrı süreçte ele alıp inceleyerek ilk küreselleşmenin 15. yüzyılda başladığını öne sürer(Robertson, 1995 Akt. Erkızan, 2002, s.66). İspanyol denizci Kristof Kolomb'un Amerika kıtasını keşfettiği 1492 tarihi küreselleşmenin başlangıç tarihi olarak alınır. Bu tarih, dünyanın her yerine erişilebilirliği gösterdiğinden, bugünkü anlamda ulaşılabilirliği ifade etmese de sembolik olarak, başlangıç kabul edilir (Karabağ, 2006, s.152).

a) Oluşum Evresi

Avrupa'da 15. yüzyıldan 18. yüzyılın ortalarına kadar süren evredir. Ulus toplumların yavaş yavaş ortaya çıkışı, ortaçağın ulus ötesi sisteminin çökmesi, Katolik kilisesinin etkinlik kazanması, modern coğrafyanın başlaması ve miladi takvimin yaygınlık kazanması, bu dönemin başlıca gelişmelerindendir(Karabağ, 2006, s.153).

b) Başlangıç Evresi

On sekizinci yüzyılın ortalarından 1870'lere kadar süren evredir. Bu dönemde üniter devletler düşüncesi doğrultusunda önemli yön değişiklikleri olmuş; resmi uluslararası ilişkiler anlayışı gelişmiş, birey bilinci oluşmuş, somut bir insanlık anlayışı yerleşmiştir. Uluslararası ve uluslar ötesi düzenlemeler yapılmış, iletişime ilişkin yasal sözleşmelerle iletişimle uğraşan aktörler hızla artmıştır. Bu evrede Avrupalı olmayan toplumların "uluslararası topluma" kabulü sorunu çıkmış, ulusçuluk ve uluslararasılık sorunu hissedilmeye başlanmıştır(Cebeci, 2011, s.379).

c) Yükseliş Evresi

1870'lerden başlayıp 1920'lere kadar süren evredir. Bu evrede "modernlik" sorunu belirmeye başlamıştır. Ulusal ve bireysel kimliklere ilişkin düşünceler ortaya çıkmıştır. Avrupalı olmayan birkaç toplum, "uluslararası topluma" kabul edilmiştir. İnsanlık hakkında düşünceler uluslararası nitelikte ele alınmaya başlanmıştır(Cebeci, 2011, s.379). Göç olaylarına karşı uluslararası sınırlamalar getirilmiş, küresel çapta romanlar yazılmış, Hristiyan birliği düşüncesi yükselmeye başlamış, küresel yarışmalar düzenlenmeye başlamış (Olimpiyatlar ve Nobel Ödülü gibi), dünya saati uygulama konulmuş ve ilk dünya savaşı yaşanmıştır(Kaymakçı, 2007, s.43).

d) Hegemonya-Mücadele Evresi

1920'lerden başlayıp 1960'lı yılların sonuna kadar süren evredir. Bu dönemdeki başlıca gelişmeler, Milletler Cemiyetinin ardından Birleşmiş Milletlerin kurulması, ulusal bağımsızlık ilkesinin kabulü, soğuk savaşın en üst noktasına ulaşması, atom bombasının kullanılması, soykırım yapılması, yani II. Dünya Savaşı ve Üçüncü Dünya'nın belirginleşmesidir(Karabağ, 2006, s.153,154).

e) Belirsizlik Evresi

Bu evre, 1960'ların sonundan başlayıp 1990 yılı başında krize girmiştir. Bu evrede soğuk savaş sona erip, hak ve özgürlük teması ön plana çıkmıştır. Küresel kurumlar ve küresel hareketler artmıştır. Kitle iletişim araçlarının sayısı, hızı ve yaygınlığı artmıştır. Çok kültürlülük ve çok etniklik gibi sorunlar bu evrede daha fazla belirmiştir. İnsan Hakları küresel bir sorun haline gelmiş, uluslararası sistem daha fazla akışkanlık

kazanmıştır(Cebeci, 2011, s.379). Aya ayak basılmış, küresel çevre hareketleri, dünya toplumu ve dünya yurttaşlığına ilgi artmış ve küresel medya sistemi yaygınlaşmıştır(Karabağ, 2006, s.154).

Küreselleşmeye karşı kuşkucu bir bakış açısına sahip olan Steger ise küreselleşme sürecini İÖ 10000 den başlayarak 5 dönemde incelemektedir.

a) Tarih Öncesi Dönem (İÖ 10000-İÖ 3500)

Bu dönem dünyaya dağılmış on binlerce avcı ve toplayıcı gruplar arasındaki ilişkilerin coğrafi olarak sınırlı olduğu bir zaman dilimidir. Yiyecek üretiminin artması ile birlikte nüfus artışları yaşanmış, verimli alanlara göçler meydana gelmiştir(Cebeci, 2011). İnsanlık tarihinde ilk defa, tarım toplumları, üyelerinin yiyecek üretimine katılmadığı iki ilave toplumsal sınıfı (zanaatkârlar ile profesyonel askerler ve bürokratlar) besleyebilecek duruma gelmiştir (Steger, 2004, s.41,43).

b) Modern Öncesi Dönem (İÖ 3500-İS 1500)

Yazının bulunması ve tekerleğin icadı bu dönemin en önemli gelişmelerindendir. Tekerleğin icadı, insanların ve malların daha hızlı ve verimli bir şekilde taşınmasına olanaklar sunan, hayvanlar tarafından çekilen arabaların ve kalıcı yollar gibi önemli alt yapı çalışmalarını teşvik ederken, yazının bulunması, düşünce ve buluşların yayılmasına yardımcı olmakla birlikte toplumsal faaliyetlerin koordinasyonunu kolaylaştırmış ve büyük devletlerin ortaya çıkmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca saban demiri, hidrolik mühendisliği, barut, doğal gazın borularla iletimi, pusula, mekanik saatler, kâğıt, matbaa, bol nakışlı ipekli dokumalar, gelişmiş metal işleme teknikleri, yüzlerce kanaldan oluşan sulama sisteminin inşa edilmesi, kanunların hazırlanması, ağırlık ve uzunluk ölçülerinin ve madeni paraların değerlerinin belirlenmesi bu döneme damgasını vuran diğer gelişmelerden bazılarıdır(Steger, 2006).

Modern öncesi dönemin sonlarına doğru genişleyen ekonomik ve kültürel mübadele ağları, nüfusun daha da artmasına ve kentsel merkezlerin hızla gelişmesine yol açtı. Bunun sonucu olarak ortaya çıkan kültürel çatışmalarda, sadece yerel önemi olan dinler, günümüzde Yahudilik, İslamiyet, Hindu ve Budizm olarak bildiğimiz belli başlı ‘dünya dinleri’ haline dönüştü(Steger, 2006, s.48).

c) Erken Modern Dönem (1500-1750)

Aydınlanma ve Rönesans arasındaki dönemde Avrupa ve onun uygulamaları küreselleşmenin temel katalizörü olmuştur. İS 1000 yılından önce teknolojiye ve uygarlığın diğer başarılarına çok az katkıda bulunmuş olan Alpler'in kuzeyindeki Avrupalılar, İslamiyet'in ve Çin'in kültürel çevresinden kaynaklanan teknolojik buluşların yayılmasından büyük yararlar sağlamıştır. Yeni gelişen, bireycilik ve sınırsız maddi birikim değerlerini temsil eden Avrupalı ekonomik girişimciler, daha sonraları literatürde 'kapitalist dünya sistemi' olarak yer bulan sistemin temelini atmışlardır. 1600'lerin başlarında, denizaşırı ülkelerde kârlı ticaret noktaları oluşturmak için Hollanda ve İngiliz Doğu Hindistan şirketleri gibi ulusal anonim şirketler kuruldu. Yenilikler getiren bu şirketlerin büyüklükleri ve önemi artınca, kıtalararası ekonomik işlemlerim çoğunu düzenleyebilecek güce kavuştular. 1648 yılına gelindiğinde toplumsal yaşamı bünyesinde barındıran modern, bağımsız, sınırları belli olan ulusal devletler tarih sahnesinde yerlerini almışlardır. Erken modern dönemin sonlarına doğru gelindiğindeyse ulus-devletler arasındaki karşılıklı bağımlılıkların sayı ve yoğunluk olarak giderek arttığı görülmekteydi(Steger, 2006).

d) Modern Dönem (1750-1970)

18. yüzyılın sonlarında Avrupalılar ve onların çocukları, dünyadaki evrensel hukuk ve ahlâkın koruyuculuğu rolünü üstlenirken hem kendi toplumları hem de Batı ile 'geri kalanlar' arasındaki eşitsizliğe kayıtsız kalmışlardır. Büyük ölçüde dışarıdan temin edilen hammadde ile beslenen Batılı kapitalist işletmelerin önemi artmıştır. Sterline dayalı altın standardının İngiliz paundu ve Hollanda guldeni gibi bazı ulusal paraların dünya üzerindeki dolaşımını mümkün kılması sonucunda sermaye ve mallar, çokuluslu bankaların güdümünde sınırların ötesine serbest bir şekilde aktı. Sömürge faaliyetlerinin artması ve Coca-Cola gibi marka ürünlerin ortaya çıkması, dünya nüfusunun hızla artması, zenginlik ve refah seviyesindeki eşitsizliğinin katlanılmaz bir hale gelmesi de dönemin başlıca gelişmeleri arasındadır. Demiryolları, gemicilik ve 20. yüzyılın kıtalararası hava taşımacılığı, ulaştırma maliyetlerini düşürürken, gerçek bir küresel altyapının oluşturulmasının önündeki coğrafi engelleri de kaldırmıştır. Kitlesele olarak dağıtılan gazete ve dergilerin, filmlerin ve televizyonun ortaya çıkması dünyanın küçüldüğü algısının hızla kabul görmesini sağlamıştır. Birleşmiş Milletler

Sözleşmesi'yle ulus-devletler siyasi düzeni, küresel demokratik yönetim umudunu doğurmuş ancak 1950'lerde dünyanın, ABD'nin egemenliğindeki liberal-kapitalist kamp ve Sovyetler Birliği tarafından denetlenen otoriter-sosyalist dünya olmak üzere birbirine düşman iki parçaya ayrılması sonucunda bu umutlar hızla sönmüştür. (Steger, 2006)

e) Çağdaş Dönem (1970'ten günümüze)

1970'lerden sonra dünya çapındaki karşılıklı bağımlılık ve küresel mübadeleler genişlemiş ve hız kazanmıştır (Steger, 2006) Aslında Steger'ın Çağdaş Dönem olarak adlandırdığı bu dönem küreselleşme olgusunun tanımlanmaya ve sık sık dile getirilmeye başlandığı dönemdir. Bu dönemde küreselleşme eğitimden siyasete, kültürden mekâna neredeyse her alanda varlığını açıkça hissettirmektedir. Özellikle bilgi-iletişim teknolojileri ve ulaşımdaki gelişmeler, dünya üzerindeki hiçbir noktanın ulaşılabilirlik açısından uzak olmadığını açıkça göstermiştir.

Küreselleşmeyi, Batı'nın dünyaya hükmetmek için kullandığı bir araç olarak gören Oran ise küreselleşme tarihini 1490'lardan başlatarak birinci küreselleşme (1490-1870), ikinci küreselleşme (1870-1970), üçüncü küreselleşme (1970'ten günümüze) olmak üzere üç aşamada incelemektedir(Oran, 2000, s.4).

Küreselleşme sürecini Oran gibi üç aşama şeklinde inceleyen Bayar ise tarihsel süreci 19. yüzyıl sonlarından başlayıp 1914'lere kadar olan dönem, 1914'lerden 1945-50'lere kadar olan dönem ve 1945-50 sonrası dönem olmak üzere üç ayrı döneme ayırmaktadır(Bayar, 2008).

Yukarıda bahsettiğimiz fikirlerden anlaşılacağı üzere küreselleşmenin başlangıcı ve dönemsel ayrımları üzerinde bir fikir birliği yoktur. Özellikle 1950'lerden sonra küreselleşmenin bugün kullanılan anlamıyla hız kazandığını ve tarihsel serüveni içerisinde en parlak dönemini yaşadığını söyleyebiliriz. Bilgi-iletişim teknolojilerindeki gelişmeler dünya üzerindeki uzaklık-yakınlık algılarının yeniden gözden geçirilmesine sebep olmuş, ekolojik ve çevresel tehlikeler ulus-devletlerin birlikte hareket etmesini zorunlu kılmış, çok uluslu şirketler aracılığıyla sermaye yurtsuz hale gelmiş ve nihayet ulus-devlet sınırları aşınmaya uğrayarak dünya küresel bir köy halini almıştır.

2.1.3. Küreselleşme Yaklaşımları

Çeşitli faktörlerin birleşimiyle oluşan küreselleşmenin siyasal kültürel ve ekonomik sonuçları yaygınlık kazandıkça, taraftarları kadar karşı çıkanların sayılarında da artış yaşanmıştır(Sönmez, 2006, s.181). Küreselleşme süreci içerisinde, bazı sosyal kesimler bu sürecin nimetlerinden yararlanırken, bazı sosyal kesimler küreselleşme sürecinden olumsuz etkilenmektedir. Bu durum küreselleşme süreci hakkında farklı görüşlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır(Özel, 2011, s.93). Günümüz küreselleşmesine yaklaşımları; aşırı küreselleşmeciler, kuşkucular ve dönüşümcüler olmak üzere üç şekilde sınıflamak mümkündür(Bozkurt, 2000).

2.1.3.1. Aşırı küreselleşmeciler

Bu görüşü savunanlar, çağdaş dünyayı şekillendiren ana dinamik olarak küreselleşmeye inkâr edilmez, kimsenin kaçamayacağı, karşısında durulamaz ve geri döndürülemez bir olgu ve hakikat olarak anlam yükleyen zihinsel tutuma sahiptirler(Şen, 2008, s.149)

Endüstri uygarlığının bir ürünü olan ulus-devlet küreselleşme sürecine paralel olarak önemini yitirmiştir. Artık küresel piyasa, politikanın yerini almaktadır; çünkü piyasa ekonomisi hükümetlerden daha rasyonel çalışmaktadır. Günümüzde politikacılarla daha az ilgilenilmekte; çünkü hayatımızdaki önemlerini ve etkilerini kaybetmektedirler. Politikalar yerel ya da ulusal ölçekte hala etkili olsalar bile, küresel ekonominin hareketlerini etkileyebilecek güce sahip değillerdir(Giddens, 1999 Akt. Çelik, 2012, s.61).

Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve dolayısıyla sermayenin sınır tanımayan bir özellik sergiler hale gelmesi durumu söz konusu olmuştur. Birkaç tuşla ülkelerarası sermaye akışı rahatlıkla gerçekleştirilebilmektedir. Dolayısıyla sermayenin, siyasal sınırları tanımak gibi bir mefhumu kalmamıştır(Sarıyıldız, 2008, s.128). Aşırı küreselleşmeci görüşe göre artık, temel güç ve otorite kaynağı küresel sermayenin elindedir. Küresel sermayenin temel güdüsü kardır. Teknolojik ilerlemeler ve iletişim devriminin avantajlarından faydalanan küresel sermaye, ulus-devletin sınırlarını hiçe sayarak, karını maksimize etme amacıyla tüm yerküreyi nüfuz alanı olarak görmektedir(Bayar, 2008, s.32).

Küresel ekonominin yükselişi aşırı küreselleşmecilere göre, radikal yeni dünya düzeninin temeli olarak yorumlanabilecek, küresel düzeyde kültürel karışım (hyperdization), küresel yayılma ve küresel yönetim kurumlarının (global governance institutions) doğuşu ve ulus devletinin sonu olarak yorumlanmaktadır. Küresel ve bölgesel hükümetler daha büyük roller talep ederken, devletlerin otonomisi ve egemenliği de daha fazla aşınmaktadır(Hablemitoğlu, 2004)

Aşırı küreselleşmeciler kendi aralarında farklılık gösterirler. Neoliberalere göre bireysel otonomilerin ve piyasa ilkelerinin devlet gücüne üstünlüğü memnuniyet vericidir. Radikaller ya da Neo-Maksistler için modern küreselleşme ezici küresel kapitalizmin galibiyetini temsil eder(Held ve McGrew,2008 Akt. Kürkçü, 2013, s.6). Neoliberaler, devlet gücü üzerinde piyasanın ve bireysel özerkliğin başarısını olumlu görürken, aynı grup içindeki Neo Marksistler, çağdaş küreselleşmeyi, baskıcı kapitalizmin temsilcisi olarak değerlendirmektedirler. Bu ideolojik yaklaşımlardaki farklılıklara rağmen, bugün giderek artan bir biçimde bütünleşmiş küresel bir ekonominin varlığı konusunda hemfikirlerdir(Hablemitoğlu, 2004).

Günümüz ulus-devletleri sınırlarını kontrol etmekte zorlanmakta, bölgesel ve küresel güce sahip devletler daha çok rol üstlenmektedir. Ayrıca ülkeler arasındaki işbirliği ve iletişim de giderek artmaktadır. Bu da ortak çıkarların daha çok farkına varılmasını sağlamakta ve küresel bir uygarlığın doğuşuna zemin hazırlamaktadır(Karabağ, 2006, s.157).

Aşırı küreselleşmeciler, küreselleşme söyleminin Batı'daki güçlü toplumsal güçlerinin çıkarlarına hizmet ettiğini reddetmezken, aynı zamanda modern toplumsal örgütlenme ölçeğindeki gerçek yapısal değişimleri de yansıttığını vurgularlar(Kürkçü, 2013, s.6)

2.1.3.2. Kuşkucular

Küreselleşme karşıtı denildiğinde akla ilk gelen isimler Naomi Klein ve Noreena Hertz'dir. Ayrıca Paul Hirst, Graham Thompson, Joseph Stiglitz, Michael Hardt, Antonio Negri, gibi isimlerde küreselleşmeyi büyük ölçüde eleştirenler arasındadır(Kürkçü, 2013, s.7). Hirst ve Thompson'a göre küreselleşmeye dayanak gösterilen birçok ekonomik faaliyet aslında tarihte belli dönemlerde daha yoğun olarak yaşanmıştır ve dolayısı ile küreselleşme gibi bir konunun yeni bir süreci temsil etmediği

açıktır. Onlara göre gerçek anlamda entegre olmuş bir dünya ticaret sistemi on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında oluştuğu için, uluslararası ekonominin karmaşık bir açıklık-kapalılık hikayesi vardır(Cebeci, 2011, s.371).

Kuşkucular, küreselleşmenin geçmişine (19. yüzyıla) bakarak, o dönemde de önemli derecede para mal hareketinin oluşmuş olduğunu söylemektedirler. Günümüzde hala birçok ülkenin oldukça katı bir biçimde uyguladıkları ulusal sınır kontrollerine karşılık 19. yüzyılda insanların pasaport bile kullanmadıklarını iddia ediyorlar. Kuşkucular dünya ekonomisinde duvarların kaldırılması yönündeki günümüzde yaşanan gelişmelerin, yüzyıl öncesine benzer bir duruma geri dönüşten başka bir şey olmadığını iddia ediyorlar(Bozkurt, 2000, s.21). Bu gruba göre küreselleşme, beklenilmeyen bir şey değildir; sadece bu süreç aşırı küreselleşmeciler tarafından abartılarak bir efsane haline getirilmiştir. Dünya ekonomisi geçmişte olduğundan daha az bütünleşmiştir(Çelik, 2012, s.62). Küreselleşme, bir bütünleşmeyi değil, farklı kültürler, farklı uygarlıklar ya da bölgeler arasında yeni çatışmaları beraberinde getirecektir(Kürkçü, 2013, s.8). Küreselleşmeden çeşitlilik içinde birliğin kurulması olarak bahsetmek, farklılığın dünya ölçeğindeki dengesiz ve eşitsiz gelişmenin söylemsel oluşumu olarak kimlik içerisinde eritilmesinden bahsetmektir(Keyman, 2000, s.67).

Küreselleşme yerine küreselleştirmeden bahsedilmesi gerektiği öne sürülür. Gelişmiş-zengin ülkelerin, çok-uluslu şirketlerin, büyük sermayenin dünyayı kendileri için sınırsız Pazar ve karlarını arttırmak için propagandasını yaptıkları yeni bir sömürü yöntemi, siyasal proje ya da ideolojik tahakküm yöntemi olduğunu öne sürerler. Bir başka deyişle yeni bir şey değildir, kapitalizmin/liberalizmin genişlemesi, derinleşmesi ve kılık değiştirerek maskelenmesini içerir(Şen, 2008, s.151). Günümüzdeki gelişme ekonomilerin küreselleşmesi olmayıp, kapitalizmin küreselleşmesidir. Kaynakların sıkışmasıyla birlikte, bir yandan yaygın teknoloji uygulaması ve sermayenin olgunlaşması, diğer yandan da üretim tekniklerindeki değişim kapitalizmin ulus-devlet aşamasından küreselleşme aşamasına geçmesini hem zorlamakta hem de olanaklı kılmaktadır(Kaya, 2009, s.7). Bu görüşü savunanların tezine göre küreselleşme emperyalizmin XXI. yüzyıl başındaki adıdır ve mutlaka engellenmesi gerekir. Tıpkı XIX. Yüzyılda olduğu gibi açık kapı serbest ticaret politikalarını tüm dünyaya fakir ülkeleri Batı devletlerine yem yapmaktadır(Eşkinat ve Kutlu, 2002, s.272). Dolayısıyla

küreselleşme, ekonomik ya da teknolojik gelişmeler sonucunda ortaya çıkan bir kavram değil, ideolojik tutum nedeniyle ortaya çıkan bir kavramdır(Karabağ, 2006, s.157).

Bu görüşün savunucuları küreselleşmenin insanları baskı altına aldığını, devletlerin hâkimiyetine son verdiğini, hepsini emperyalist devletlerin egemenliğine soktuğunu, yerel değerleri yok ettiğini, güçsüzleri ezdiğini, yoksul ve zengin arasındaki uçurumu büyüttüğünü, sadece çok uluslu şirketleri yararlandığını, bu şirketlere gelişmekte olan ülkelere refahsız bırakarak boğma fırsatı verdiğini ve gezeğenin ekolojisini tamamen tahrip ettiğini ileri sürmektedirler(Toprak, 2001, s.9).

Küreselleşme sürecinin karşıtlarına göre; küreselleşme sürecinin karşısında gelişen bölgeselleşme, küreselleşmenin bir ara istasyonu değil, tam tersine alternatifidir. Dünya küresel bir uygarlığa değil, yeni anlayışlar çerçevesinde bölünmeye doğru gitmektedir. Küreselleşme, bir bütünleşmeyi getirmeyeceği gibi, farklı kültürler, farklı uygarlıklar ya da bölgeler arasında yeni çatışmaları getirecektir. Yine bu grup, dünya ekonomisi içerisindeki eşitsizliğe dikkat çekiyor ve bunun dünyada neo-liberallerin dediği gibi, küresel bir uygarlığın doğuşundan ziyade, köktendinciliğin ya da saldırgan milliyetçiliğin doğuşuna neden olacağını savunuyorlar(Bozkurt, 2000)

2.1.3.3. Dönüşümcüler

Dönüşümsel tezi savunanlar arasında; Rosenau, Gidens, Scholte ve Castel bulunur. Modern toplumları ve dünya düzenini şekillendirecek sosyal, politik ve ekonomik değişimlerin merkezinde itici güç olarak küreselleşmenin olduğunu ifade ederler(Cebeci, 2011, s.372).

Dönüşümcüler, küreselleşmeyi fırsatlar kadar riskler taşıyan, olumlulukları olduğu kadar olumsuzluklar da barındıran bir süreç olarak görme eğilimi taşırlar. Bu yönüyle makul bir yol bulma, bir uzlaşya varma arayışı olarak görülebilir. Olumsuzluk ve tehdit potansiyeli taşıyan unsurların kontrolü ve fırsat ve imkânların uygun şartlarda kullanılması halinde yararlarından istifade edilebileceğine dönük örtük bir iyimserlik niteliği taşır(Şen, 2008, s.152). Küreselleşmeden kaçmak mümkün olmadığına, tüm dünya benzer bir sürecin içine girdiğine ve benzer kural, standart ve değişmeler tüm dünyayı etkisi altına aldığına göre, tüm bu gelişmelere sırt dönmek, inkâr etmek ya da korumacı-içe kapanmacı politikanın akıllıca bir tutum olmayacaktır(Şen, 2008).

Dönüşümcüler, küreselleşmeyi, modern toplumları ve dünya düzenini yeniden şekillendiren hızlı sosyal, siyasal ve ekonomik değişmelerin arkasındaki ana siyasal güç olarak görmektedir. Artık dış ya da uluslararası ile içişleri arasında açık bir ayrım söz konusu değildir(Hablemitoğlu, 2000). Ekonomide sınırların kalkmasıyla faaliyetlerin çok daha hızlı gerçekleşeceğini kabul eden dönüşümcüler, ekonominin hizmet sektörüne bağımlı hale gelmesini vurgulayarak alışkanlıklar ve kültürler bağlamında bir bütünleşmeye gidildiğini vurgulamaktadırlar(Sönmez, 2006, s.182).

Dönüşümsel görüş, aşırı küreselleşmecilerin tersine dünyayı tek bir toplum olarak görmez. Daha çok bazı devletlerin, toplumların benzerliklerinin artarak birbirine daha fazla benzer hale geldiğini, ancak bazılarının ise yeni bir küresel seviyede yer alarak gittikçe marjinal hale geldiklerini ifade ederler(Cebeci, 2011, s.373). Bu görüşü savunanlar, hem küreselleşme taraftarlarının savunduğu egemen ulus devletinin sonunun geldiği tezini, hem de küreselleşme karşıtlarının savunduğu hiçbir şeyin değişmediği yönündeki görüşleri reddetmektedirler. Bu görüşün savunucuları küreselleşme sürecinde diğer her şey gibi ulus devletinin de işlevinin değiştiğini ve dönüşüme uğradığını savunmaktadır (Bozkurt, 2000).

Dönüşümsel yaklaşımın savunucuları tarihsel değerlendirmelerini 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren gözlenen teknolojik gelişmelerin yansımalarıyla gerçekleştirirler ve küreselleşmenin asıl etkilerinin belki de henüz tam olarak yansımadığını, gelecekte yansyacağını belirtirler(Kürkçü, 2013, s.10).

Özetle dönüşümcüler, küreselleşmeyi ne tam olarak kabul etmekte ne de tamamen reddetmekte ve küreselleşmenin nimetlerinden faydalanıp zararlarından kaçınma eğilimindedirler.

2.1.4. Küreselleşmenin Boyutları

Küresel olan bir olay nasıl dünyanın tamamını etkiliyorsa, küreselleşmenin bütün unsurları da birbirini aynı yoğunlukta etkileyebilmektedir(Yürüdür, 2011, s.91). Küreselleşme, çok boyutlu bir kavram olup, tüm bu boyutların karşılıklı etkileşimi sonucunda şekillenmektedir. Dolayısıyla, küreselleşme olgusu tahlil edilirken, bu farklı boyutların dikkate alınması önem arz etmektedir(Bayar, 2008, s.27). Bu boyutsal

farklılıklardan dolayı da küreselleşme olgusu; ekonomik, teknolojik, siyasal, kültürel, mekânsal, eğitim ve çevresel olmak üzere yedi boyutta değerlendirilecektir.

2.1.4.1. Ekonomik boyutu

Küreselleşmenin ekonomik boyutu, diğer boyutlarına göre en eski dönemlere dayanan ve en derinleşmiş boyuttur. Öyle ki günümüzde ekonomik alanda bir milliyetçilikten söz etmek, hiçbir ekonomik, siyasal veya toplumsal sistemde mümkün değildir. Yabancı sermaye, sosyalizmin koyu bir şekilde uygulandığı ülkelerde bile arzu edilir olmuş ve bu sistemlerin yıkılmasına giden süreci hızlandıran bir faktör olmasına rağmen, sosyalist yönetimler tarafından yabancı yatırımlar teşvik edilmiştir. Sonuç olarak günümüzde büyük ölçüde Çok Uluslu Şirketlerin yönlendirdiği küresel bir ekonomik düzen, dünyanın her yanında etkinliğini başarıyla sürdürmektedir(Köse, 2003).

Günümüz küresel ekonomisinin yürütülmesinde, uluslararası bankacılık ile uluslararası döviz, tahvil ve bono piyasaları büyük bir role sahip bulunmaktadır(Bayar, 2008, s.27,28). Ulusal ekonomiler uluslararası bankacılık sayesinde öylesine birbirlerine bağlanmıştır ki herhangi bir ülkede meydana gelen ekonomik bunalım onunla ticareti olmayan ülkeleri bile etkilemektedir. Ülkeler ekonomik kararlarında uluslararası durumu dikkate almak zorunda kalmaktadırlar. Bu bağlamda Türkiye AB ile yaptığı Gümrük Birliği Anlaşması nedeniyle dış ticarete büyük ölçüde AB kararlarına uygun hareket etmek durumunda kalmaktadır(Çınar,2009, s.17).

Gelişen teknoloji sayesinde büyük miktarlardaki paralar birkaç saniyede bir ülkeden bir diğer ülkeye aktarılabilir. Bu sebepten dolayı da tüm dünyada bütün mali piyasaların bütünleşmesi, global rekabetin doğması ve coğrafyanın mali işlerde engel olarak ortadan kalkması anlamına gelen “coğrafyanın sonu” ilan edilmiştir(Ataman ve Yıldırım, 2005, s.10). Ulusal sınırları ve düzenlemeleri kolaylıkla aşan sermaye, küresel olarak akıcı hale gelmiştir. Dolayısıyla paranın bulunduğu ülkeye bağımlılığı azaltmıştır. Yine, bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, bu boyuttaki değişimleri de hızlandırmıştır. Giderek uluslararası ve uluslar üstü politikalar ağırlık kazanmaktadır. Böylece, pazar sınırsızlaşarak ve egemenlik kazanarak devleti aşındırmaktadır(Karabağ, 2006, s.176).

2008 yılına gelindiğinde sayıları 82 000'i aşan ulus-aşırı şirketlerin, çeşitli ülkelerde 810 000'e varan uzantıları, 77 milyon civarında insana iş fırsatı yaratmışlardır. Bu şirketler 2008 yılından itibaren dünya üzerinde daha düzenli bir coğrafi dağılım göstermeye başlamışlardır. 45 bini Avrupa'da, 9 bini Kuzey Amerika ve 6 bini de Japonya merkezli bu şirketlerin başta gelen 300 kadarı dünya üretici kapasitesinin dörtte birini kontrol etmektedirler. Ulus-aşırı şirketlerin en başta gelenleri, ekonomik anlamda, en güçlü ülkelerden bile daha güçlüdürler. Örneğin British Petroleum'un 2006 yılındaki satışları Danimarka'nın milli gelirinden 20 milyar dolar daha fazladır(Tümertekin ve Özgüç, 2011).

Üretim tarzlarının değişmesi; üretimin, üretim maliyetlerinin daha düşük olduğu coğrafyalara kayması ve verimliliğin artması gibi ekonomide yeni düşünüş şekilleri ve yeni stratejiler oluşturulmaya başlanmıştır. Ekonomik piyasalar oldukça seyyal olmuş, fabrika yerlerinde ve çalışma koşullarında değişimler yaşanmış ve insan kaynakları sermaye olarak algılanır olmuştur(ATAMAN ve YILDIRIM, 2005, s.11,12). Çokuluslu şirketler, ekonomik avantaj nereye gösterirse oraya yerleşeceklerdir. Maliyetleri yerel hükümetlere ve vergi yükümlülerine yıkacaklar, rahatsız edilirse gitme tehdidini ortaya atacaklar ve hem ücretleri hem de sosyal maliyetleri aşağı çekmek isteyeceklerdir(HIRST ve THOMPSON, 2007, s.15).

ÇUŞ'ların küreselleşme sürecinde rolünü ve ulus-devlete yönelik yaklaşımlarını belirleyen küresel hukuk düzenlemeleri de yapılmıştır. Küreselleşmenin anayasası olarak kabul edilen MAI (Multilateral Agreement on Investment/ Çok Taraflı Yatırım Anlaşması), 1995 yılında OECD (Organization for Economic Co-operation and Development/Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı) tarafından hazırlanmıştır. Şimdilik OECD kapsamında olan bu anlaşma, ÇUŞ'ların yatırım amacıyla bulunduğu ülkenin hukuk düzeninden ayrı hareket edebilirliği ile ilgili düzenlemeler getirmektedir(KARABAĞ, 2006, s.177).

Küreselleşme, hem ülke içinde hem ülkeler arasında gelir ve refah seviyesinde eşit olamayan bir dağılımı beraberinde getirmiştir. IMF 2010 verilerine göre dünyadaki 34 ileri ekonomiye sahip ülke % 15 oranındaki nüfuslarıyla GSYİH'nın %52,3'ü ve mal ve hizmet ihracının % 63,7'sini tekelinde tutmaktadır. Bu 34 ülke arasında yer alan en büyük ekonomiye sahip 7 ülke ise % 39,5 GSYİH, 34,9 mal ve hizmet ihracı oranına

sahipken, nüfusları dünya nüfusunun sadece % 10,8'dir. 150 ülkenin oluşturduğu diğer grup ise dünya nüfusunun % 85'ine sahipken, GSYİH'nın % 47,7 ihracattan % 36,3 pay alabilmektedir(Yürüdü, 2011).

Küreselleşmenin ekonomik boyutu çok uluslu şirketler kadar uluslararası ekonomik örgütler (IMF, IBRD, GATT, WTO vb.) tarafından da şekillendirilmektedir. Son yıllarda bu tür örgütlerin öncülüğünde dünya ekonomisini düzenlemek amacıyla çok sayıda girişim yürütülmektedir. Bu girişimler daha çok ticaretin ve üretim faktörlerinin dolaşımında karşılaşılan engellerin kaldırılmasını sağlamaya yönelik olmuştur(Köse, 2003, s.11).

2.1.4.2. Teknolojik boyutu

Analog toplumda, enformasyonlardan bir anlam çıkarmanın yolu, onların insanlar tarafından bir araya getirilmesinden geçiyordu. Şimdiyse, karşılıklı olarak birbirine bağlanmış milyonlarca bilgisayar aracılığıyla işleyen basit robotlar, saniyenin binde birinde sentezlenmiş enformasyonu bir araya getirme yeteneğine sahip durumda(Ohmae, 2008, s.19,20).

Bilgi teknolojileri, küreselleşme olgusunun lokomotifini oluşturmaktadır. Küreselleşme, ekonomik, siyasal ve toplumsal köklü değişim ve dönüşümlere sebep oluyorsa, küreselleşmeye de bilgi teknolojileri yol açmaktadır. (Atatüre, 2003, s. 75).

Günümüz küreselleşmesinde etkili olan sanayi-teknolojik gelişmeler, üçüncü sanayi dönemi olarak adlandırılır. Bu süreçte teknoloji, önce üretim tarzını, sonra ulaşım ve ticaret yapısını değiştirir(Karabağ, 2006, s.180). Üçüncü sanayi devriminin çekirdeğini beş alan oluşturur: 1)Mikro-işlemci (micro-processor); 2)Bilgisayarla bütünleştirilmiş imalat, tasarım ve yaratıcılık; 3)Fiber optikler ve telekomünikasyon; 4)Biyogenetikler ve biyotarımlar; 5)Laserler ve holografi(Tümertekin ve Özgüç, 2011, s.423). Bu devrimle, veri iletiminde mikroişlemciden ve uydu teknolojilerinden faydalanılmaya başlanmış, bilginin saklanması, depolanması, işlenmesi ve iletilmesinde dijital ortamlardan yararlanılması ile birlikte iletişim araçlarının üretim ve kullanım maliyetleri düşmüştür(Bayar, 2008). 1 milyon megabitlik bir veri, 1970 yılında Boston'dan Los Angeles'a 150 bin ABD Doları civarında bir maliyet karşılığında ulaştırılırken, aynı işlemin bugünkü maliyeti 12 cent civarındadır. New York'dan Londra'ya üç dakikalık bir telefon görüşmesinin 1930 yılındaki maliyeti 300 dolar iken, bugün 20 cent

civarındadır. 1993 yılında dünya genelinde yalnızca 50 internet sitesi bulunurken, bundan sadece sekiz yıl sonra, 2001 yılında bu rakam 350 milyona ulaşmıştır(Bayar, 2008, s.29). Bu gelişmeler, bilgisayar teknolojilerinin küreselleşme olgusu üzerindeki etkisini sürekli bir şekilde arttırmaktadır.

1866'da yerleştirilen fiber optik Transatlantik kablosu, Londra ve New York borsalarındaki gelişmelerin karşılıklı öğrenilmesi fırsatını yarattığı gibi, sermayenin beklenen getirisinin yüksek olduğu yerlere hızla akmasını sağlamıştır. Telekomünikasyondaki gelişmelerin önemli bir yararı ise tüketicilerin yeni ürünleri tanımlarını sağlayarak beğeni düzeylerini etkilemiş ve dünya mal ve hizmet piyasalarının bütünleşmesine katkıda bulunmuştur. En dikkat çekici husus, haberleşme ve ulaşım maliyetlerindeki düşmenin, bizzat teknolojik gelişmenin daha geniş piyasalara ve çok daha yüksek hızlarla yayılmasını sağlamış oluşudur(Gökdere, 2001). Dünyada bir numaralı teknolojiyi temsil eden ABD'de ARGE alanında çalışanların sayısı, 1970'li yıllardan bugüne iki katına çıkmıştır. Bu ülkede günümüze değin verilen toplam patentlerin yarısı, son 40 yılın ürünüdür. Her yıl piyasaya çıkan yeni ürünlerin sayısı, 1980'den bugüne 3 katına çıkmıştır(Gökdere, 2001, s.91).

Bilgisayar, internet ve uydu haberleşmesinin gelişmesi küreselleşmenin en önemli itici gücünü oluşturur. Bu güç, alt kimlik ve yerel değerlerin de bilhassa internet ve uydu yayınları aracılığıyla bir yolunu bularak kendilerini ifade etmesini ve varlıklarını öne çıkarmasını kolaylaştırmıştır(Çınar,2009, s.17). Kıtalar arası konuşmalar, görüntüler, bilgiler anında yoğun bir şekilde akmaktadır. Sosyal ağlar ve e-posta grupları ile bireyler dünyanın her tarafından arkadaşlar edinebilmekte, meslek grupları mesleki haberleşme yapabilmektedir. Dünyanın her tarafındaki savaşlar, çatışmalar, doğal felaketler anında haber alınmakta ya da canlı izlenebilmektedir(Yürüdü, 2011, s.88).

Küreselleşmenin teknolojik boyutu, kendisini ekonomik, siyasî ve toplumsal boyutların bir tetikleyicisi, hareketlendiricisi olarak düşünülmesini gerekli kılmaktadır. Üstelik bu durum, özellikle son elli yıldır güç kuramının da yeni bir versiyonu olarak geleneksel güç kuramının karşısında yer almış görünmektedir. Küresel teknoloji, güç kuramını değiştirmektedir(Atatüre, 2003, s. 73). Bununla birlikte teknolojik gelişmeler yeni tehdit unsurlarını da beraberinde getirmektedirler. Günümüzde siber saldırı denilen

yöntemle kurumsal veya kişisel bilgiler deşifre edilebilmekte, banka hesapları boşaltılabilmektedir. Sosyal ağlar aracılığıyla bir araya gelen topluluklar devrim yapıp rejim değiştirebilmektedir. Yakın zamanda yaşanan Arap baharı bu duruma örnek teşkil etmektedir.

2.1.4.3. Siyasal boyutu

Siyasi küreselleşme, esas itibariyle, günümüz dünyasında siyasi güç, otorite ve yönetim biçimlerindeki yapısal dönüşüm olarak tanımlanabilir. Günümüzde, nüfuz alanını tüm dünya olarak kabul eden “küresel siyaset” anlayışının giderek güçlendiği görülmektedir(Bayar, 2008, s.28). Siyasi küreselleşme, ekonomik gelişmelere bağlı olarak ulus-devletin yavaş yavaş otoritesinin azalması ve sınırları olmayan bir dünyanın kurulması olarak görülmektedir. Ancak, halen küreselleşen dünyada özellikle gelişmekte olan ülkelerde güçlü bir devlete gereksinim duyulmaktadır. Bununla beraber, günümüzde devletin girişimcilerden tamamen bağımsız hareket etmesi beklenmemektedir(Şahin, 2011, s.34).

Dünya toplumları hem ülke içi hem de uluslararası boyutta hiç alışılmadık ölçüde örgütlenme süreçleri yaşamaktadır(Arıbaş, 2007, s.72). Küreselleşmenin siyasi boyutu ile ilgili ön plana çıkan akımlar, üst kimlik oluşturmayı amaçlayan ulus üstü(supranationalizm), yerel farklılıkları ve kimlikleri meşru kılmayı amaçlayan ulus altı ve mikro-milliyetçiliklerdir. Üst milliyetçilik akımlarının örneklerini, AB, ASEAN, NAFTA gibi bölgesel oluşumlar oluşturur. Bosna ve Gürcistan’da yaşanan olaylar, Kanada’da Quebec milliyetçiliği, Avrupa’da özellikle İtalya ve İspanya’da baş gösteren yerel özerkliklerin oluşumuna olanak sağlayan bölgesel hareketleri de ulus altı ve mikro-milliyetçiliklere örnek gösterilebilir(Karabağ, 2006).

Ulus devlet, bu süreçte temel birim olarak faaliyet göstermeye devam etmekte, ancak yetki ve manevra alanları belirli ölçülerde kısıtlanmaktadır. Literatürde, bu yeni yapıyı betimlemek üzere “küresel yönetim” (global governance) kavramı kullanılmaktadır(Bayar, 2008, s.28). Küreselleşmenin, BM’yi merkeze alan yeni mekanizmalarıyla kendi yönetim yapısını, küresel algılayışlarla yeniden kurmasına gereksinimi olacaktır. Ancak bu modelin gerçekleşmesinin de yine başta ABD olmak üzere büyük devletlerin gücüyle yapılacak olmasını bir ikilem olarak kabul etmek durumundayız. Küreselleşme güçlendikçe küresel örgütler güçlenecek, bölgesel

örgütler zayıflayacaktır(Atatüre, 2003, s. 73).

Ekonomik, sosyal ve kültürel alanda ulus-devlet otoritesi yerini çok uluslu şirketlere, sivil toplum kuruluşlarına bırakmak zorunda kalmıştır. Küreselleşmenin siyasi boyutu bu değişimi akılda kalır şekilde hayata geçirmiştir. Yeni sistemde geçmişin mutlakiyetçi devletlerinin aksine küresel yönetimin belli bir müsebbibi yoktur. Kurumsal bir mekanizma söz konusu değildir(Berber, 2003, s.178,179). Bu bağlamda siyasal küreselleşme, siyasal sınırların bir devlete belirli bir toprak parçası üzerinde mutlak egemenlik sağlama gücünü yitirmesi; yönetim sistemlerinin karşılıklı etkileşiminin artması; demokrasi, sivil toplum örgütleri, insan hakları ve özgürlükler temelinde dış müdahalelerin ve etkileşimin yoğunluk kazanması; dil, din, etnik köken, bayrak vb. siyasal-kültürel semboller düzeyinde monolitik, tek tipçi bir yapıya dayanan ulus devletin işlevleri değişerek, uluslararası üst kuruluşların öne çıkması süreci olarak anlamlandırılmaktadır(Çelik, 2012, s.69).

Ulus-devletler artık açlık, küresel ısınma, azalan fosil yakıtları ve su kaynakları gibi hayatın genel sorunları karşısında küçük ve yetersiz, kültürel haklar, azınlık hakları ve demokratik yönetim gereksinimi gibi hayatın yerel problemleri karşısında ise büyük ve hantal kalmaktadırlar(Ataman ve Yıldırım, 2005, s.14). İnsan hakları ihlalleri, ulusal sınırlar içerisinde yapılsa dahi, sonuçları bölgesel ve küresel olabilmekte, küresel ve bölgesel müdahaleler gerektirebilmektedir. Örneğin, insan hakları ihlali ile ortaya çıkan göçler, hem bölgesel, hem de küresel etki yaratmaktadır(Karabağ,2006, s.183). 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'yle, insan hakları devletlerin egemenlik alanlarından çıkarılmış ve hukuksal alt yapı oluşturulmuştur(Karabağ,2006).

Gelişmelere uyum becerisini zamanında gösterdiği takdirde, XXI. yüzyılda ulus devletler bir küresel değerlerle dönüşüme uğrayacak, fakat etkinliğini de devam ettirecektir. Çünkü küresel çapta her türlü ilişkiye girebilen ve bununla ilgili güç ögesini elinde bulunduran başka hiçbir kuruluş bulunmamaktadır. Ulus devletler, yönetim esasında BM'nin aldığı kararlara etki etmek, ortak olmak veya bunu kendi ülkesinde uygulamakta bugüne kadar olmadığı boyutlarda işlevsel olacaktır. Dolayısıyla aslında çelişkili bir biçimde, ulus devletin yok olacağı anlayışına karşın, küreselleşme yaygınlaştıkça kendisini küresel niteliklere uydurmuş ulus devletlere olan gereksinim azalmak yerine daha da artacaktır(Atatüre, 2003). Hatta arkasında devlet gücü olmayan

iddialı sermaye, tekel, çokuluslu tekel veya uluslararası tekel olamayacağına inan Okçuoğlu'na (2009) göre devlet oligusunun zayıfladığına inanmak, tekelci burjuvazinin isteğidir.

2.1.4.4. Kültürel boyutu

Medeniyetin gelişmesi ile birlikte, kültürlerinde birbirlerinden etkilenmeleri durumu ortaya çıkmıştır. Ortak kullanımlar ve etkileşimler arttıkça da, bütünleşme süreci oluşmaya başlamıştır. Özellikle iletişim ve ulaşım alanındaki gelişmeler, bu süreci son derece hızlandırmıştır. Bu gelişmeleri takiben coğrafi uzaklıklar yerini aynılıklara, tek kültüre ve dile bırakma eğilimindedir. Başka bir deyişle farklı grupların farklı özellikleri tek paydada toplanmaya başlamıştır(Berber, 2003, s.179). Tüketim alışkanlıkları, giyim, gelenek ve görenekler evrensel boyutta birbirine benzemeye başlamıştır. Küresel kültürün etkisi ile yerel kültürler kendisini bu küresel kültürün (İnternet, televizyon, sinema v.b.) etki alanına teslim etmiştir. Bu benzeşme yerel kültürel değerlerin, küresel kültürel değerlerle çatışmasını da (mikro milliyetçilik) beraberinde getirmektedir. Dil, din, ırk ve çıkar birliği, benzeşmenin bir noktadan sonra çatışmaya dönmesi konusunda etkilidir. Kültür ve kültürel kimlikler uzlaşma, ayrışma ve çatışma kalıplarını biçimlendirmektedir ve daha çok çatışmacı niteliktedir(Huntington, 1996 Akt. Çelik, 2012, s.69).

Kültürel küreselleşme hızla yayılırken, kendisine tepki olarak beliren dinci ve milliyetçi akımların güçlenmesine yol açarak, kendi karşıtını da yaratmıştır(Gökdere, 2001, s.96). Avrupa-Amerika merkezli kültür veya yaşam tarzının küresel düzeyde benimsenmesi veya buna tepki olarak yerel kültürlerin güçlendirilmesi şeklindeki akımlara koşut olarak, yerel kültürle küresel kültürün çeşitli düzeylerdeki sentezlerinin benimsenmesi de bir çıkış yolu olarak karşılanmaktadır(Köse, 2003, s.13).

Özellikle iletişim devrimin bir sonucu olarak, günümüzde, tüm dünya genelinde bireyler ve toplumlar arasındaki etkileşim oldukça ileri bir seviyede bulunmaktadır. Bu sayede, söz konusu bireyler ve toplumlar arasında daha önceden birbirlerine yabancı gelen yaşam tarzları temelinde ortak bir payda oluşmakta, farklı zevkler, ilgi alanları gibi konularda belirli bir ahenk, hatta yeknesaklık sağlanmaktadır. Bir anlamda, global bir kültür ve birikim ortaya çıkmaktadır(Bayar, 2008, s.30). İleri teknoloji baskısı sayesinde hâkim kültürlerin iktisadi ve teknolojik açıdan zayıf olan toplumların

kültürleri üzerinde kültürel değişikliklere yol açacak hâkimiyetleri söz konusudur(Berber, 2003: 183).

Günümüz küreselleşmesinin farklı kültürler, kimlikler ve uygarlıklar üzerinde ekonomik, siyasal ve sosyal açıdan belirli etkiler yarattığı yadsınamaz. Aslında küreselleşmenin, yerküredeki değişik kültür ve uygarlıklar arasında aynı yoğunlukta bir haberleşme ve değişim süreci içine girmediği açıktır. Bununla birlikte, kültürlerden birinin diğerleri üzerinde egemen olma eğilimi gösterdiği ve böylece oluşan türdeş bir modelin tüm kültürleri etkilediği düşünülebilir(Gökdere, 2001, s.95).

Farklı dillerin, özellikle de İngilizcenin kullanımının gün geçtikçe yaygınlaşması, iletişim ağının küresel düzeydeki etkinliğini artırmaktadır. Ekonomik, politik ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle kitle iletişim araçları üzerindeki devlet denetiminin azalması, bu araçların ticari amaçlarla çok geniş alanlara ulaşmalarını hızlandırmıştır. Küresel kitle iletişiminin bir sonucu olarak da, yerel kültürlerin evrensel bir kültüre doğru dönüşüme uğramaları kaçınılmaz olmaktadır(Köse, 2003, s.12).

2.1.4.5. Ekolojik ve çevresel boyutu

Belki de küreselleşmenin en temel çıkmazlarından birisi çevre sorunlarıdır. Ozon tabakasının incilmesi, küresel ısınma, hava ve su kirliliği, nükleer felaketler, yağmur ormanlarının yok olması vb. sorunlar insanların çevre felaketlerinin ulusal sınırlar içinde kalmadığını ve bütün dünyayı tehdit ettiğini fark etmelerine neden olmuştur. Bu durumda sadece sorunun kendisi bile küreseldir(Yürüdür,2011, s.89). İlk gündeme gelen çevre konusu, su kullanımı ve kirlenmesidir. İlk kentlerde içme suyu ve atık su önemli konular arasında yer almış ve sağlık şartları açısından değerlendirmeler yapılmıştır. İlk zamanlar kentsel kirlilik olarak düşünülen, su, toprak ve hava ile ilgili kirlenmeler, 20. yüzyılın ortalarından itibaren bölgesel ve küresel olarak değerlendirilmişlerdir(Karabağ, 2006, s.189).

Küresel ısınma, hava kirliliği, nükleer ve kimyasal atıklar, kuraklık ve sel felaketleri, biyo-çeşitlilik ve türlerin yok oluşuna ilişkin sorunlar, asit yağmurları, deniz, göl ve akarsu kirliliği gibi problemler küreselleşme süreci ile ilintilidir(Bayar, 2008, s.30).

Çevre sorunlarının giderek sınır ötesi nitelik kazanması, dünya milletlerini birbirlerine daha bağımlı hale getirmekte ve hiçbir devlet diğer devletlerin sınırları içindeki çevre sorunlarına kayıtsız kalamamaktadır. Çünkü böyle bir yaklaşım kendi yaşam temellerini kısa ya da uzun vadede tehlikeye sokması anlamına gelecektir(Çelik, 2012, s.69). Bu sorunların temel özelliği belirli bir yer ya da bölgeyi ilgilendirmekten ziyade küresel ölçekte sonuçlar doğurmalarıdır. Bu itibarla, bu sorunların çözümü için ulus-devlet ötesi bir çaba gerekmektedir, küresel düzeyde bir bilinçlenme sonucunda oluşacak bir uluslararası dayanışma ve işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır(Bayar, 2008, s.30).

Günümüzde artık karşı konulamaz bir gerçeklik haline gelen bir “küresel komşuluk” içinde, insanların birçok amaçlarla, çok farklı alanlarda işbirliği yapması zorunlu hale gelmiştir. Bu amaçlar arasında, barış ve düzeni sürdürmek, ekonomik faaliyetleri genişletmek, kirlilikle mücadele etmek, iklim değişimini durdurmak ya da azaltmak, hastalıklarla savaşmak, silahların yaygınlaşmasını durdurmak, çölleşmeyi önlemek, gen ve tür çeşitliliğini korumak, teröristleri caydırmak, açlıkla mücadele etmek, ekonomik durgunluğu alt etmek, nadir kaynakları paylaşmak, uyuşturucu kaçakçılarını engellemek, vb. gibi pek çok faaliyetler sayılabilir(Köse, 2003, s.13,14).

Çevre sorunlarının siyasi sınır tanımaması ve çözümlerinin zor olması, bu sorunları çözümede uluslar arası ve hatta uluslar üstü işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Çünkü insanlığın geleceğini ilgilendiren ekolojik sorunlar, sadece gelişmiş veya sadece gelişmekte olan ülkelerle ilgili değil, herkesi ilgilendirecek niteliktedir(Karabağ, 2006, s.192). Artık Japonya’da gerçekleşen bir nükleer sızıntının bir Dünya sorunu olduğunu herkes kabul ediyor. Uluslararası çevre konferansları düzenlenmesi, protokoller imzalanması, yaptırımlar uygulanması bunun bir göstergesidir(Yürüdü,2011, s.89). Günümüzde gelinen noktada yerkürenin artık tek bir çevre olduğu ve bütün toplumların ortak işbirliği yoluyla korunabileceği iyice gün yüzüne çıkmıştır. Çevre sorunları ulusal olmaktan çıkmış, küresel bir nitelik kazanmıştır. Sorunun küreselliği, çözümünün de küresel düzeyde ele alınmasını gerektirmiştir(Köse, 2003, s.15).

Otuz beş yıl önce, ayrıcalıklı sınıflardan bazı insanların avcılık, ve vahşi hayat alanlarını koruma isteklerinden başka, hemen hemen hiçbir çevre bilinci yoktu(Falk, 2005, s.22). Çevre konusunun küresel anlamda gündeme gelmesinde, çevre bilincine

sahip yeşil hareketlerin etkisi bulunmaktadır. Siyasi baskı yapabilecek konuma gelen çeşitli örgütler (Almanya'da siyasi bir parti, Greenpeace, Yeryüzünün Dostları gibi), Dünya Kaynakları Enstitüsü, Dünyanın Durumu gibi popüler yıllıklar, çevre sorunlarını dile getiren sayısız bilimsel çalışma ve raporlar, küresel çevre politikalarını yönlendirmek anlamında önemli yol kat etmişlerdir(Karabağ, 2006, s.191,192).

2.1.4.6. Mekânsal boyutu

Küreselleşme ile birlikte toplumun her bölümünde eşitsizlik ve ayrışma artmıştır. Eşitsizlik ve ayrışmanın en fazla yaşandığı mekânlar kentlerdir(Geniş, 2007). Benzeşen beslenme-barınma- eğlenme alışkanlıkları, kendi mekânlarını da yaratarak, birbirine benzeyen yaşam tarzlarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Hacısalıhoğlu, 1999, s.83). Küreselleşmenin temel taşlarından olan sermayenin de etkisiyle bugün Türkiye’de birçok şehirde hem mimari olarak hem de içerik olarak birbirine benzeyen başta alış-veriş merkezleri olmak üzere birçok mimari yapı bulunmaktadır. Veya dünya üzerinde birçok ülkede adeta birbirini aratmayacak niteliklere sahip eğlence merkezleri, oyun parkları vs. bulunmaktadır. Birçok insan modayı takip etmek adına bazı markaların kıyafet, çanta, ayakkabı vs. kullanmaktadır. Fast-food kültüründen kaçabilmek adeta imkânsız hale gelmekte, başta alış-veriş merkezleri olmak üzere fast-food tarzı üretim yapan yerlerin sayısı günden güne artmaktadır. Yaşam alanlarından kültüre kadar neredeyse her alanda insanlar birbirine benzemeye başlamışlardır.

Zenginlik ve gösteriş ile yoksulluk ve dışlanmışlık eşzamanlı olarak artmış ve bunun sonucunda sınıflar arası mekânsal ayrımlar gerçekleşmiştir(Geniş, 2007). Mekânlar arası farklılaşma hız ve boyut kazanmıştır. Mekânın büyüklüğü ise kendi içinde farklılık göstermektedir. Örneğin Afrika kıtası, kıtasal büyüklüğüyle küreselleşme sürecinden yalıtılmış ve büyük ölçüde soyutlanmıştır. Yani mekânlar arası farklılaşmanın, boyutu kimi zaman ülkesel, kentsel ve kimi zaman da içsel mekânlar arasında şekillenmektedir(Hacısalıhoğlu, 1999, s.81).Ülkesel veya kıtasal bir farklılaşmanın somut delillerini kentler sunmaktadırlar ve bu anlamda kentler farklılaşmanın izlenebileceği en kapsayıcı yansıma alanlarıdır(Hacısalıhoğlu, 1999, s.70). 21. yüzyılda bireyler için konut, barınma ihtiyacını karşılayan bir araç olmasının yanında kişilerin yaşam tarzlarını, ait oldukları veya olmak istedikleri toplumsal statüyü de tanımlayan bir fonksiyona sahip olmaya başlamıştır. Dolayısıyla bireylerin yaşamak istedikleri konutları belirlerken dikkate alacakları kriterler de farklılaşmaya başlamıştır(Tosun ve

Fırat, 2012, s. 191). Küreselleşme sürecinin yönlendirici ve hızlandırıcı etkilerinin yaşamın tüm yönlerine nüfuz etmesiyle birlikte, dünya üzerinde kentler arasında oluşan eşitsizlikler, kent içi mekânlarda da kendini göstermektedir. Kentlerde ekonomik, sosyal ve kültürel özellikler açısından farklı olan kişilerin yaşam alanları, birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmaya başlamıştır. (Ertürk ve Tosun, 2009, s.51). Örneğin düşük gelir seviyesine sahip bireyler belli mekânlarda yaşarlarken orta ve özellikle yüksek gelir seviyesine sahip bireyler ya kent dışında ya da kendi gelir seviyelerine denk gelir seviyesine sahip bireylerin bulunduğu semtlerde yaşamlarını sürdürmektedir.

Hareketli sermayenin yatırıma yönelişi, ulusal sınırların zayıflatmaktadır. Böylece, ulusal sınırlar içerisinde kentler veya bölgeler, küresel yatırım alanı olabilmektedir(Karabağ, 2006, s.195). Önceden uygarlığın beşiği olarak tasvir edilen kent, şimdilerde sermayenin gücüyle desteklenmekte ve sermayenin yoğunlaştığı, kontrol edildiği bu kentler, literatürde küresel kent olarak ifade edilmektedir(Yaylı, 2012, s. 350).

Sermaye sahipleri, dünya coğrafyasını oluşturan mekânların farklı niteliklerine yönelik olarak gittikçe daha duyarlı hale gelirse, bu mekânlara hakim olanların da farklılıklarını öne çıkartarak, akışkan sermayeye cazip ortamlar yaratabilme çabası daha da yoğunlaşacaktır(Hacısalihioğlu, 1999, s.75). Bu süreçte dünya üzerinde birçok kent özellikle ticaretin sağladığı avantajlarla öne çıkmaya ve uluslararası alanda adı mensubu olduğu ülkeden daha çok anılmaya başlamaktadır(Pustu, 2006, s. 145).

Mekân kullanımında ise işgücü arzının yanı sıra çeşitli altyapı olanakları da dikkate alınarak, mekânlar arası en ufak farklılıkların bile sermayenin mekânsal tercihlerinde belirleyici olduğunu söyleyebiliriz(Hacısalihioğlu, 1999, s.73). Kent yöneticileri, yaratıcı girişimlerin önünü açacak iklimi oluşturmaya çalışmakta ve küresel sermayenin dikkatini kendilerine çekecek uygulamalar yapmaktadır. Çünkü geleceğin toplumunda ulusal ekonomiler şehirleri değil şehirler uluslar ekonomileri taşıyacaktır(Erby, 2011, s. 286,287). Bu durum kentleri adeta bir yarışa sokmuştur. Olimpiyatlar veya çeşitli uluslararası organizasyonlar genelde ülke ekonomisini etkilediği gibi özelde de kent ekonomisine çok büyük katkılar sağlamaktadır. Bu yüzden de bu tür organizasyonlara ev sahipliği yapacak şehirler büyük bir yarışın içine girmektedirler. Şehirler

farklılıklarını ortaya sunarak, cazibe merkezi mekânlar oluşturarak, şehir ve ülke dışından insanları kendilerine çekmeyi amaçlamaktadırlar.

2.1.4.7. Eğitim boyutu

Küreselleşmede eğitim; sürekli öğrenmeyi, bilgiyi bilmeyi, bilgili olmayı bilgiyi üretmeyi, bilgi ile yaşamayı sağlayan bir süreçtir(Dağlı, 2007, s.11). Bilgi çağının eğitimi, yaratıcı ve yenilikçi insanlar yetiştirmeyi temel amaç edinmektedir. Dolayısıyla, artık bilginin doğrudan bireye aktarılması değil, bireyin gerek duyduğu bilgilere nasıl ve hangi yollara ulaşacağına öğretilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu nedenle, üzerinde konuşulan önemli bir kavram da öğrenmeyi öğrenmedir(Çalık ve Sezgin, 2005, s.63). Okul bu süreçte bireyleri daha bilinçli ve seçici olmaya yönelterek, öğrenmenin yol ve yöntemlerini keşfetmelerini sağlayarak ve bilgiye ulaşma yollarını daha sistemli hale getirerek onlara daha geniş bir hareket alanı yaratabilmektedir(Balay, 2004, s.69). Bireye önem veren, öğreneni merkeze alan, insani ve evrensel değerlere dayalı, küresel dünyanın gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir eğitim önem kazanmaktadır(Çalık ve Sezgin, 2005, s.65).

Okulların müfredat programlarında değişiklik yapılarak daha okul döneminde küresel düşünen öğrenciler yetiştirilebilir. Küresel boyutta sorumluluk üstlenen, tutum oluşturabilen bir gençlik aynı zaman da yerel boyutta da sorumluluk üstlenecektir(Tezcan,2002).

Farklı ülke ve kültürleri tanıma, farklı ülkelerde iş bulma veya kurma olanağı bireyleri küresel düşünüp hareket etmeye yönlendirmektedir. Gerek uzaktan eğitim gerekse okullar arası anlaşmalar yoluyla çeşitli okul ve üniversiteler başka ülkelerde şubeler açarak bu pazarda yerlerini almaktadırlar. Böylece küreselleşme uluslararası bir eğitim pazarı da yaratmaktadır(Çınar, 2009, s.27). Üniversitelerde öğrenci değişimi çok yaygınlaşmaya başlamıştır. Avrupa Birliği'ne ait ülkelerdeki üniversiteler, öğrencinin bir sömestrde bir üniversiteden, başka bir sömestrde başka bir ülkenin üniversitesinden ders almalarını sağlamaktadır. Böylelikle öğrenciler, değişik düşünceler, değişik görüşlerden yararlanarak bir sentezde bulunup kendi dünya görüşlerini oluşturabilmektedirler(Tezcan, 2002).

Küreselleşme eğitim sistemini serbest piyasanın işleyişi içine alarak kâr amaçlı bir ticari kurum haline getirmiş ve buna bağlı olarak eğitim hizmetlerinin ücretli hale

gelmesine neden olmuştur(Yıldız, 2008, s.30). Artık eğitim bütün yurttaşların erişebileceği temel bir haktan ziyade daha çok sosyo-ekonomik durumu iyi olan kesimlerin kullanabildiği bir ayrıcalıktır. Küreselleşme eğitim kurumlarını birer ticari işletme, öğrenciler ise müşteri konumuna düşürmüştür. Öğrenci, çıkarını maksimize etme gayreti peşinde koşan ticari işleyişin aktörlerinden biri, öğretmenler ise, ürünlerini beğendirmek ve satmak zorunda kalan esnaf haline dönüştürüldüğü için öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkiler saygı ve karşılıklı eşitlik, açıklık niteliğini kaybederek disiplinsiz, düzensiz, şiddetin kol gezdiği ortamların oluşmasına yol açmıştır(Yıldız, 2008). Dolayısıyla küreselleşmenin eğitim konusunda yarar mı yoksa zarar mı getirdiği tartışılmalıdır. Aslında diğer boyutlarda olduğu gibi eğitim konusunda da küreselleşme hem yararı hem de zararı bünyesinde barındıran bir olgudur. Küreselleşmenin zararlarından etkilenmeksizin nimetlerinden yararlanmak için, öncelikle küreselleşme olgusunu kavramış ve küresel bilince sahip bireyler yetiştirilmelidir.

2.1.5. Küreselleşme ve Coğrafya Eğitimi

Küreselleşme, müfredat programlarından öğretim yöntemlerine, öğretim materyallerine, coğrafyanın ilgi alanlarına kadar birçok yönden coğrafya eğitimini etkilemektedir.

Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren coğrafya eğitimi, ortaöğretim programının bir parçası olarak sürekli değişikliğe uğramıştır. 1980'e kadar içerikler MEB Talim ve Terbiye Başkanlığı tarafından yayımlanan Tebliğler Dergisindeki duyurularla oluşturulmuş, 1982 yılında içeriklere ilave olarak her sınıf için genel amaçlar belirlenerek ders kitapları bu doğrultuda hazırlanmıştır. 2005 yılında dünyadaki birçok ülkenin programı incelenip, ülkemiz şartlarına uyarlanarak, öğrenci merkezli, aktif öğrenme ilkelerini dikkate alan, hedefler, amaçlar, öğrenme alanları, beceriler ve değerlendirmeleri içine alan 2005 Coğrafya Öğretim Programı hazırlanmıştır(Taş ve Kızılcıoğlu, 2007).

Taş ve Kızılcıoğlu Coğrafya Dersi Öğretim Programının amaçlarını şu üç madde ile özetlemiştir:

- 1) İçinde bulunduğumuz bu yeniçağda, öğrencileri uluslararası rekabet seviyesine yükseltmek
- 2) Ülkelerin gelişme ve liderlik pozisyonunu güçlendirip koruyabilmek için küresel ekonomi içerisinde verimli ve sorumlu vatandaş ihtiyacını karşılamak
- 3) Öğrencileri geçmiş ve gelecek kaygısına kapılmadan, yerel, ulusal ve uluslararası faaliyetlere katılabilen, üretken ve aydınlanmış sorumluluk sahibi ve coğrafyada yeterli nitelikli vatandaşlar olarak yetiştirmek(Taş ve Kızılcıoğlu, 2007, s.144).

Her üç maddenin ortak yönü sadece yerel değil aynı zamanda küresel düşünebilen bireylerin yetiştirilebilmesi amaçlanmaktadır. Yeni coğrafya öğretim programında bireylerin yaşadıkları bölgeyi tanınması için “Mekânsal Bir Sentez Türkiye” öğrenme alanına yer verilirken dünyayı tanımaları ve küresel düşünebilmeleri için de “Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler” öğrenme alanına yer verilmiştir.

Eski programdaki standart içerik yerine yeni programda, içeriği standart olmayan, kapsamı ve sınırlılığı birçok faktörlere bağlı olarak değişebilen etkinlik örnekleri ön plana çıkmaktadır. Bu durum yeni programın öğrenci merkezli olması, bilimsel araştırma, keşfetme, bilgiye ulaşma ve yaratıcı düşünme becerisi kazandırmayı ön plana alması ile ilgilidir(Taş ve Kızılcıoğlu, 2007, s.145). Türkiye’de 2005 yılından beri uygulamada olan CDÖP yaklaşım, içerik ve yapısal özellikleri bakımından öğrencileri hâlihazırda oluşturulmuş bilgiye karşı tezler ortaya koyabilen, eleştirel düşünen, onlara ders programları ve kitapları tarafından verilen bilgilerin “gerçeklik” ve “doğruluklarını” sorgulayabilen bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır(Öztürk ve Karabağ, 2013, 83-83). Yani programın amacı bilgiyi ezberleyen bireyler yerine bilgiye ulaşma yollarını bilen ve bilgiyi kullanan ve sorgulayan bireyler yetiştirmektir. Yeni program öğrencileri ezberden uzak tutmayı, problem çözmeye dayalı bir eğitim anlayışı getirmeyi, araştırmaya yönelik, bilgiyi edinme yollarını gösteren bir biçimde tasarlanmaya çalışılmıştır. Yeni program ile coğrafya eğitiminde öğretim yaklaşımları açısından ciddi değişimlere gidilerek, öğrencilerin öğrenim faaliyetlerine aktif olarak katılması sağlanmış ve yapılandırmacı bir eğitim anlayışı benimsenmiştir(Taş ve Kızılcıoğlu, 2007).

Günümüz dünyasında, zamanın ve mekânın toplumları ve kurumları dönüştürmede oynadıkları rolü yorumlayıp bunları postmodernitenin sağladığı kuramsal altyapıdan da faydalanarak eleştirel olarak analiz edebilen öğretmenlere ihtiyacımız vardır(Öztürk, 2012, s. 272). Dünya algılamamızın içinde yaşadığımız mekân ve kültür tarafından şekillendirildiği varsayımından hareketle ulusal ölçekte üretilmiş ve/veya yapılandırılmış bilginin coğrafya eğitiminde oldukça önemli bir yer edinmesi gereklidir. Bunun sonucunda küreselleşmenin içinde yaşanılan toplum ve kültüre etkilerini eleştirel olarak inceleyen, küreselleşmenin meydana getirdiği eşitsizlikleri, ticarileşmeyi ve farklılıkları göz önüne alan coğrafya öğretmenlerine ihtiyaç duyulacaktır(Öztürk ve Karabağ, 2013, s.89).

Coğrafyanın birincil amacı, şeylerin nerede, neden ve nasıl konumlandığını ve mülk edinildiklerini belirlemektir. Coğrafya eğitiminin temel amacı ise konum ve mülkiyet bilgisinden hareketle insanların doğru mekânsal kararlar vermelerini sağlamaktır(Öztürk, 2012, s. 265). Zamanın, mekânın ve küresel süreçlerin toplumları ve kurumları dönüştürmede oynadıkları rolü yorumlayıp bunları sosyal bilimler ve sosyal teorinin sağladığı kuramsal alt yapıdan da faydalanarak eleştirel olarak analiz etmek öğretmen eğitiminin en önemli ayağını oluşturmaktadır. Öğretmen eğitimi programları sosyal ve kültürel olarak oluşturulmuş/inşa edilmiş değer yargılarının, önyargıların, tutumların, anlamların ve çatışmaların zaman ve mekân içinde nasıl ve neden yayıldıklarını göz önüne almalıdır(Öztürk ve Karabağ, 2013, s.91).

Öğretmen eğitimi programları sosyal teoriden faydalanılarak, öğretmen adaylarının gelecekte mesleklerinde küreselleşme sonucu meydana gelen ulus-devlet, kültür, kimlik noktasında ortaya çıkan krizleri değerlendirecek ve bunlarla baş edebilecek bir altyapıya sahip olmalıdırlar. Türkiye’de coğrafya eğitimi açısından coğrafya öğretmen yeterlikleri ve coğrafya dersi öğretim programları küreseli ve yereli dengeleyecek şekilde organize edilmiş, dolayısıyla “güç” ve “bilgi” arasındaki ilişkiyi anlamlandırmayı sağlayan alt yapıyı oluşturmuştur(Öztürk ve Karabağ, 2013, s.91).

Yeni pazarların açılması (sanayi ve tarımsal ürün pazarları yanında, bankacılık, sigortacılık, taşımacılık, eğitim özellikle yükseköğretim küresel pazarları açılmış ve bu pazarlar sürekli büyümektedirler) özellikle ekonomik coğrafyanın inceleme alanlarını genişletmiş ve yeni inceleme alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur(İlhan, 2010,

s.53). Multidisipliner bir yapıya sahip olan coğrafya, küreselleşmenin etkisiyle diğer bilimlerle olan ilişkisi daha da arttırmak durumunda kalmıştır. Coğrafyanın çalışma alanı o kadar genişlemiştir ki her alanda bilgi sahibi olup uzmanlaşabilmek oldukça zordur. O yüzden coğrafyacılar daha spesifik alanlarda uzmanlaşma eğilimi göstermektedir. Örneğin geçtiğimiz süreç içerisinde bir coğrafyacı beşeri ve iktisadi coğrafya alanında çalışma yaparken, günümüzde sadece kent coğrafyası alanında uzmanlaşmaktadır.

Gelişen bilgi-iletişim teknolojileri diğer birçok bilim gibi coğrafyanın da gelişmesine büyük katkı sunmuştur. İlk çağlarda çamurdan haritalarla başlayan kartoğrafya, bugün bilgisayarlar aracılığıyla hazırlanmakta ve cd, usb bellek vs. aracılığıyla oldukça kolay bir şekilde taşınabilmektedir. Ayrıca harita çiziminde koordinat sistemi kullanması, hata payını en aza indirmektedir. CBS sayesinde çizilen haritaların 3 boyutlu hale getirilebilmesi, kabartma haritaların taşıma ve maliyet gibi engellemelerine takılmamakta, öğrenmeyi daha kalıcı hale getirmektedir. Coğrafya, istatistiğe sıkça başvuran bir bilimdir. Gelişen teknolojiyle üretilen SPSS, Microsoft Excell gibi programlar toplanan verilerin değerlendirilmesi aşamasında büyük kolaylıklar sunmakta, zaman tasarrufu sağlayarak daha fazla çalışmaların yapılabilmesine olanak sunmaktadır. Teknoloji ayrıca diğer bilimlerde de olduğu gibi coğrafya için de bilgi kaynaklarına ulaşmakta büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bilgisayar ve internet aracılığıyla birçok istatistiki bilgiye oturduğumuz yerden ulaşabilmekte, e-kitaplar aracılığıyla hem maliyeti olmadan hem de bulunduğumuz noktadan bilgiye ulaşabilmekteyiz. Bu kaynaklara ulaşmada herhangi bir sınırlama olmadığı için dünya literatürünü takip etmek de oldukça kolay hale gelmiştir.

İnternet'in ortaya çıkması ve yaygın kullanım alanı bulması gelişmiş ülkelerde kısa sürede sanal eğitim kurumlarının kurulmasına ve yaygınlaşmasına neden olmuş coğrafya ilmi de bu gelişmelerden etkilenmiş ve sanal coğrafya bölümleri açılmaya başlanmıştır. Böylece mekâna bağlı kalmadan internet bağlantılı bir bilgisayara sahip olan birisi gerekli koşulları sağladığı takdirde sanal ortamda coğrafya eğitimi alabilmektedir(İlhan, 2010, s.54).

Yabancı dilde eğitimin sınırlı olması, ulusal düzeyde izlenen politikalarda coğrafyaya yeterince önem verilmemesi, diğer bilim dallarının coğrafyaya yanlış bakışı

gibi faktörler Türkiye'deki coğrafya bölümlerini adeta dünyadan izole etmiştir. Bu gibi gelişmeler Türkiye'deki coğrafya bölümlerinin küresel değişimin bir parçası haline gelmesini engelleyen faktörlerden bazılarıdır(Gümüş ve İlhan, 2013, s.67). Türkiye'deki coğrafya öğretmenliği ve coğrafya bölümlerinin lisans eğitim sürelerinin, dünyadaki birçok ülkedeki lisans eğitim sürelerinden daha fazla olmalarına rağmen, bu süreç içerisinde yabancı dil hazırlık sınıfının olmaması veya lisans eğitimi süresince yeterince yabancı dil eğitimi veya Mesleki Yabancı Dil derslerinin verilmemesinden dolayı öğretmen adaylarının dünya literatürünü takip etmeleri zorlaşmaktadır.

Genel olarak küreselleşmenin boyutları bazındaki etkileri göz önüne alındığında; özellikle ekonomik, mekânsal, kültürel, çevresel, siyasal boyutların her biri coğrafyanın bir anabilim dalı içerisinde yer alan inceleme alanlarıdır. Küreselleşme, bu boyutlarda etkili olduğu sürece, coğrafyanın bu süreçten etkilenmemesi beklenemez. Hatta bu kadar boyutta etkilenmesi nedeniyle, bilim dalları arasında, küreselleşmeden en fazla etkilenen bilim dalının coğrafya olduğunu söyleyebiliriz.

2.2. Çalışılan Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Abalı'nın (2005) Eğitim Bilimleri Lisansüstü Öğrencilerinin ve Öğretim Elemanlarının Küreselleşme ve Yükseköğretime Etkileri Konusundaki Görüşlerinin Belirlenmesi adlı çalışmasında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne kayıtlı master ve doktora öğrencileriyle, bu programlarda görevli öğretim elemanlarının küreselleşmeye ve küreselleşme yükseköğretim ilişkisine dair yaklaşımları betimlemeye ve bu yaklaşımlardaki farklılaşmaların gelir düzeylerine, lisansüstü programın türüne ve öğrenim düzeyine göre anlamlı olup olmadıkları tarama türü araştırma modeliyle incelenmiştir. Ulaşılan veriler sonucu küreselleşmenin, yükseköğretim dizgesine amaç yapısına dönüştürmesiyle ilgili ifadelerin yer aldığı sorulara verilen yanıtlarda, liberal yaklaşım onaylanmamış, kültürelci-ulusalcı ve Marksist yaklaşımlar onaylanmıştır. Yine aynı çalışmada küreselleşmenin yükseköğretim dizgesinin yönetim ve finansman yapılarını dönüştürmesine ilişkin ifadelerin yer aldığı sorulara verilen yanıtlarda, liberal gerçeklerin, tek başlarına ifade edilmedikleri durumlarda onaylandıkları, liberal gerçeklerin politika önermeleriyle ve olumsuz gvetirileriyle bir bütün olarak sunulduğu durumlarda ise çoğunlukla onaylanmadıkları gözlenmiştir.

Abalı'nın çalışmasında verilen yanıtların gelir kategorilerine göre dağılımları incelendiğinde “gelir arttıkça liberal ve kültürelci-ulusalcı yaklaşımlar daha fazla, Marksist yaklaşım daha az onaylanır” biçiminde ifade edilebilecek önermenin geçerli olmadığı ortaya çıkmıştır. Verilen yanıtların programlara göre dağılımının incelenmesi sonucunda Eğitim Ekonomisi ve Planlaması ile Halk Eğitimi programları dışındaki programlarda bir tutarlılığın olmadığı ve öğrenim düzeylerine göre dağılımlarının incelenmesi sonucunda da belirgin farklılaşma olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Demiray'ın (2006) Hacettepe üniversitesi, Fen Fakültesi, Kimya bölümü öğrencileri ile gerçekleştirmiş olduğu, Küreselleşmenin Türkiye’de Meydana Getirdiği Sosyo-Kültürel Değişikliklerin Günlük Hayattaki İzlerinin 18-25 Yaş Arası Gençler Üzerinde Sosyal Antropolojik Açıdan İncelenmesi adlı çalışmasında şu sonuçlara ulaşılmıştır;

- Araştırmaya katılan öğrencilerin küreselleşme başlığı altında toplanan sorulara verdikleri yanıtlar, öncelikle küreselleşmenin olumsuz yönlerine dikkat çekmektedir. Küreselleşmeyi çoğunlukla, kültürlerin tek tiplmesi, birbirine benzemesi ve sömürgecilik faaliyeti olarak tanımlamışlardır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin küreselleşme ve mevcut ekonomik durum hakkındaki görüşleri çoğunlukla olumsuz yöndedir. Ülke ekonomisini kötü ve dışa bağımlı olarak nitelemişlerdir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin küreselleşme ve siyaset başlığı altındaki sorulara verdikleri cevaplar, küreselleşmenin siyasal değişimlerde etkili olduğu sonucunu ortaya koymuştur.
- Küreselleşme ve dil konusunda gençlere yöneltilen sorulardan alınan cevaplar, gençlerin dilin kültürel yapıdaki önemini algıladıkları yönündedir. Özellikle İngilizce'nin küreselleşmenin etkilerinin yayılmasında rol sahibi olduğu ve küreselleşme sonucunda etkin bir dil haline geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Savaşlar'ın (2007) Küreselleşme ve Sosyal Boyutu adlı çalışmasında, yeni bir dünya düzeni olarak tanımlanan küreselleşmenin sosyal boyutu açısından devlet, toplum, birey hayatına nasıl bir etki yapmakta olduğu incelenmiştir. Araştırma

sonucunda, küreselleşmenin çok boyutlu bir içeriğe sahip olduğu, doğrudan ya da dolaylı etkilerinin kuşatmasından uzak kalınamayacağı sonucuna ulaşılmıştır. İki kutuplu yapının sona ermesiyle yalnızca ekonomik ilişkilerin karşılıklı bağımsızlığın artması anlamında değil, çok yönlü dönüşüm ve sosyal yapı değişimiyle birlikte, toplumların ve bireylerin siyasi, ekonomik ve sosyal anlamda çok boyutlu bir etkileşim ve bütünleşme içine girmeleri anlamında kullanılan bir kavram olarak sunulmaktadır. Bu anlayışa göre Dünyanın adeta küresel bir toplum ve küresel bir sosyo-kültürel yapıya sahip olma durumuna gelmesi istenmektedir.

Çimen'in (2009) Sakarya Üniversitesi Öğrencilerinin Küreselleşme Olgusuna Bakış Açıları adlı çalışmasında küreselleşme olgusunun Sakarya Üniversitesi öğrencileri üzerinde keskin hatlarla zararlı ya da yararlı bir olgu olarak bakılmadığını göstermiştir. Anket katılımcıları küreselleşme olgusuna genellikle kararsız bakmaktadır. Ancak, kavramın ABD kaynaklı olduğu ve tüm hayatımızı etkilediği konusuna kesinlikle katıldıklarını belirterek kararsızlıkları bu konuda yok olmuştur.

İlhan'ın (2010) Küreselleşmenin Türkiye Üniversitelerinde Coğrafya Eğitimi Üzerindeki Etkileri adlı çalışmasında küreselleşme sürecinin Türkiye üniversitelerinde coğrafya eğitimi üzerinde önemli bir etkisi var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır. İlhan'ın yaptığı çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır;

- Küreselleşmenin ülkemiz üniversitelerindeki coğrafya eğitimi üzerindeki etkileri üzerine yapılan araştırma ile ortaya çıkan en önemli sonuç küreselleşmenin ülkemiz üniversiteleri coğrafya bölümleri üzerinde etkilerinin gittikçe artan bir şekilde ortaya çıktığı bir sürece girildiğini göstermektedir. Bu süreç ile birlikte uluslararası işbirliğinin artmasına paralel olarak üniversitelerarası işbirliğinin dolayısıyla değişik üniversitelerin coğrafya bölümleri arasındaki işbirliğinin de gelişmeye başladığı görülmektedir. Bölümler arası işbirliği imkânlarının artması yanında küreselleşme ile ortaya çıkan dinamiklerin (yabancı dil öğreniminin yaygınlaşması ve internet kullanımının yaygınlaşması, uluslararası yayınların akademik atama ve yükseltmelerde gittikçe önem kazanması, ders araç gereçlerinde ortaya çıkan gelişmelerin bölümlere

yansıması vb.) coğrafya bölümlerimiz üzerinde günümüzde daha fazla etkili olmaya başladığını göstermektedir.

- Küreselleşme yüksek öğretim eğitim kurumlarının bütün birimlerinde etkisini belirleyici bir şekilde göstermektedir. Bu etkilerden biriside coğrafya bölümleri akademik personel üzerindeki etkisidir. Uluslararası ilişkilerin gelişmeye başlaması sonucunda küresel ölçekte üniversiteler arası işbirliğinin artması, dünya çapında gerçekleştirilen sempozyum, kongre ve konferanslar akademik personelin mesleki gelişiminde etkili olmaktadır.
- Son yıllarda hızla gelişen bilimsel ve teknolojik gelişmeler coğrafya eğitim ve öğretiminde kullanılan ders araç-gereçlerinde önemli değişim ve dönüşüm yaşanmasına neden olmuştur. Ülkemiz üniversitelerinde bulunan 27 coğrafya bölümlerimizin ders araç gereçleri İnternet’te online olarak taranmış ve coğrafya bölümlerimizin görsel ve işitsel ders araç gereçlerinin yeterli olduğu görülmektedir. Ancak, küreselleşmenin etkilerinin artması ile giderek önem kazanan coğrafi bilgi sistemleri ve CBS ders araç gereç-laboratuvarları konusunda coğrafya bölümlerimizin global boyutta yaşanan gelişmelerin gerisinde kaldıkları görülmektedir. Ayrıca, coğrafya eğitim ve öğretim faaliyetleri için gerekli olan diğer (çeşitli analizlerin yapılacağı laboratuvarlar, laboratuvar cihazları ve ekipmanları) ekipmanlar açısından da eksikliklerin olduğu görülmektedir.
- Küreselleşmenin etkilerinin artmaya başlaması ile ulusal ve uluslararası alanda gelişen siyasi, ekonomik, sosyal ve iletişim olanakları ile hem Türkiye üniversitelerinin coğrafya bölümleri arasında hem de yabancı ülke coğrafya bölümleri ile bilimsel alanda işbirliği koşullarında yeni fırsatlar ortaya çıkmıştır.
- Coğrafya derslerinin program açısında geliştirilmeye ihtiyaç duyulan özellikleri, sınıf ortamında öğretmen merkezli uygulanışı, daha çok ders kitabı üzerinde durulması, sınıf içi ve sınıf dışı ders uygulamalarının

(geziler) yetersizliği coğrafya eğitim-öğretimini pasifleştirmektedir. Üniversite ortamında coğrafyanın bilimsel yönü açısından kazandırılması gereken bilgi, beceri ve yetenekler ile disiplinler arası çalışma yöntemleri v.b. açısından da Türkiye coğrafya bölümleri küresel gelişmelerin gerisinde kalmıştır.

- Küreselleşmenin coğrafya bölümlerimiz üzerinde bazı alanlarda daha fazla bazı alanlarda ise daha az etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Coğrafya eğitim ve öğretiminin tarihsel gelişimi, ders programları, akademik personel, ders araç-gereçleri, yabancı dil öğrenimi, coğrafya eğitim ve öğretiminde internet kullanımı, uluslararası yayın ve yurtdışında çıkan coğrafi dergileri izleme konularında küreselleşmenin etkilerinin daha belirgin olduğu anlaşılmaktadır. Coğrafya bölümlerinin yapısı, akademik coğrafya yayınları, akademik coğrafya dergileri, öğrenciler ve coğrafya mesleği üzerinde ise küreselleşmenin daha az etkili olduğu görölmektedir.

Seyfi (2006) Küresellesme-Kültür İlişkisinin Eğitim Örgütlerini Etkileme Biçimleri (Kayseri İli Örneği) adlı çalışmasında, Küreselleşmenin kültürel boyutundan eğitim örgütlerinin etkilenme biçimlerini sınıf öğretmenlerinin algılama düzeylerinde, sınıf öğretmenlerinin bireysel özelliklerine göre, anlamlı farklılıklar olup olmadığını araştırmış ve şu sonuçlara ulaşmıştır;

- Öğretmenlerin, genel olarak kültürel yapımızın etkilenme biçimlerine ilişkin algıları; cinsiyet, mezuniyet ve kıdem değişkenine göre farklılık göstermektedir.
- Öğretmenlerin, kültürün fabrikası olarak kabul edilen okulların etkilenme biçimlerine ilişkin algıları; cinsiyete göre değişmezken, mezuniyet ve kıdemlerine göre farklılıklar göstermektedir.

- Öğretmenlerin, eğitim örgütlerinin varlık nedeni olan öğrencilerin etkilenme biçimlerine ilişkin algıları; cinsiyet ve kıdemlerine göre farklılaşırken, mezuniyet durumları farklılık yaratmamaktadır.
- Öğretmenlerin, eğitim örgütlerinin is görenleri olan öğretmenlerin etkilenme biçimlerine ilişkin algıları; cinsiyet, kıdem ve mezuniyetlerine göre farklılıklar göstermektedir.

Karakurt Tosun'un (2007) küreselleşme sürecinde kentlerde meydana gelen mekânsal, sosyal ve kültürel değişimleri, Bursa kenti özelinde test etmek amacıyla hazırladığı Küreselleşme Sürecinde Kentlerde Mekânsal, Sosyal ve Kültürel Değişim; Bursa Örneği Adlı çalışmasında şu sonuçlara ulaşılmıştır;

- Bursa kent mekânı; kent merkezinde yer alan 2- 3 katlı evlerin yıkılarak yerlerine çok katlı yapılaşmaların inşa edilmesiyle dikey yönlü, kent merkezindeki sınırlı sayıdaki arsaların tükenmesiyle birlikte özellikle kentin doğu yönünde –bugünkü Yıldırım İlçesi sınırlarında– kent hukukuna aykırı yapılanmalarla yağ lekesi şeklinde ovaya yayılarak büyümüştür.
- Anket çalışmasına katılan ve aylık ortalama 3001 YTL ve daha fazla gelire sahip olan üst gelir grubundaki kişilerin %58.7'si Mudanya Yolu üzerindeki (Bademli, Çağrısan Göynüklü) konutları; aylık ortalama gelir düzeyleri 1001 – 1500 YTL olan ve orta gelir grubu olarak tanımlanabilecek kişilerin %54'ü İhsaniye, Ataevler, Beşevler semtlerini prestijli konut bölgesi olarak kabul etmektedirler. Böylece Bursa'da da farklı toplumsal sınıflara ait yaşam alanları birbirlerinden ayrılmaya başlamıştır ve mekânsal ayrımlaşma belirgin hale gelmiştir.
- Küreselleşme sürecinde tüketim kültüründe meydana gelen değişimlere paralel olarak, Bursa'da da batı tarzı alışveriş mekânları olan alışveriş merkezlerinin sayısı hızla artmıştır. Bu döneme kadar Bursa'nın geleneksel alışveriş mekânı olan Kapalıçarşı, toplumun her kesiminin tercih ettiği bir mekân iken; alışveriş merkezlerinin açılmasıyla birlikte, cazibesini yitirmeye başlamıştır. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen

ankette kişilere genellikle alışverişlerinde tercih ettikleri mekanlar sorulduğunda %34.7 oranı ile ilk sırada alışveriş merkezleri cevabını vermişlerdir. Bursa'nın geleneksel tüketim mekanı olan Kapalıçarşı ve Hanlar Bölgesi %28.3 oranı ile ikinci sırada yer almıştır.

- Çalışma kapsamında gerçekleştirilen anket verilerine göre; Bursa'da okuma yazma bilmeyen kişilerin %78.3'ü, okur yazar olan kişilerin %70.5'i, Yıldırım İlçesi'nde yaşamaktadır. Aylık ortalama geliri asgari ücretin altında olan kişilerin %63'ü, Yıldırım İlçesi'nde yaşamaktadır. Ayrıca Bursa'da işsiz olduğunu belirten kişilerin %74.6'sı, Yıldırım İlçesi'ndeyken, Nilüfer ilçesinde yaşayan kişilerin %62.8'i üniversite mezunudur (yüksekokul, fakülte, lisansüstü), bir sivil toplum kuruluşuna üye olan kişilerin oranı ise %68.1'dir. Bursa'da aylık ortalama geliri 3001 YTL ve daha fazla olan kişilerin %76'sı bu bölgededir. Anket verilerine göre, Bursa genelinde işsiz olduğunu belirten kişilerin sadece %2.4'ü bu bölgede yaşamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama araçları, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Küreselleşmenin Türkiye'ye Etkilerine Yönelik CÖA'nın Görüşlerini belirlemek amacıyla yapıldığı için tarama modelinde betimsel desenli bir araştırmadır.

Betimsel (descriptive) araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar. Eğitim alanındaki araştırmada, en yaygın betimsel yöntem tarama çalışmasıdır, çünkü araştırmacılar bireylerin, grupların ya da (bazen) fiziksel ortamların (okul gibi) özelliklerini (yetenekler, tercihler, davranışlar vb.) özetler. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013, s.14,22).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye'deki Üniversitelerin Coğrafya Öğretmenliği Lisans Programında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise; Atatürk Üniversitesi, Dicle Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinde Coğrafya Öğretmenliği Lisans Programında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın alt problemlerinde belirtilen sorunları belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından beşli likert tipinde anket geliştirilmiştir. Anket formunda küreselleşmenin mekânsal, siyasal ve kültürel boyutlarının etkilerini belirten ifadeler kullanılmıştır. Bu anket formunun hazırlanması için alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmanın amaçlarına ulaşmak için geliştirilen anketin önce ön uygulaması yapılarak geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmış, geçerlilik katsayısı (cronbach alfa:30) düşük olan maddeler anketten çıkartılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, Küreselleşmenin Türkiye'ye Etkilerine Yönelik CÖA'nın Görüşlerinin oluşturduğu veriler, frekans ve yüzde dağılımı tabloları ile belirlenip yorumlanmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye etkilerine yönelik ifadeler başlığı altındaki küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal, siyasal ve kültürel boyuttaki etkilerini belirlemek için verilen ifadelere olumlu görüşlerden olumsuz görüşlere doğru Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve Kesinlikle Katılmıyorum seçenekleri sıralanmıştır. Bu seçenekler analiz yapılırken yine aynı sıralamada 5,4,3,2,1 şeklinde puanlanmışlardır.

Araştırma grubundan toplanan verilerin analizi için SPSS 17.0 (Statistical Packages for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Veriler bilgisayar ortamına aktarılarak değişkenlere göre anlamlı farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için istatistiksel çözümleme tekniklerinden tek yönlü varyans analizi ve anova testi uygulanmıştır. Anlamlı fark bulunan değişkenlere yani ($p < .05$) scheffe ve Tukey testi uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilerin işlenmesinden sonra problem çözümüne ışık tutacak şekilde kullanıma hazır hale getirilen veriler bulgular bölümünde yer almıştır. Bu bölümde alt problemler sırasıyla ele alınmış ve yorumlanmıştır.

4.1.Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Birinci alt problemde; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri A,B,C,D,E,F,G,H maddelerindeki değişkenlere göre analiz yapılmıştır.

Birinci alt problemdeki A maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın cinsiyetlerine ilişkin t testi sonuçları Tablo 4.1'de verilmiştir.

Tablo 4.1

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Cinsiyete İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kadın	170	4.04	.51	431	1.51	.132
Erkek	263	3.96	.52			

Tablo 4.1 incelendiğinde; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın cinsiyetlerine göre anlamlı fark göstermemektedir ($t(431)=1.51$, $p>.05$). Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, cinsiyete göre değişmemektedir.

Birinci alt problemdeki B maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın üniversitelerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın üniversitelerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.2

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Betimsel Verileri

Üniversite	N	\bar{X}	Ss
Atatürk Üniv.	173	3.95	.48
Dicle Üniv.	96	4.02	.51
Gazi Üniv.	164	4.00	.55
Toplam	433	3.99	.52

Tablo 4.2. incelendiğinde; araştırma grubundaki Atatürk Üniversitesindeki öğretmen eğitim-öğretim alan yönelik CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.95, Dicle Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.02 ve Gazi Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.00'tür.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın üniversitelerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4.3

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

MEKÂNSAL	KT	Sd	KO	F	p
Üniversite	.863	3	.288	1.084	.383
Hata	113.867	429	.265		
Toplam	114.730	432			

Tablo 4.3 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın üniversitelerine ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(3-432)=1.084$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, üniversiteye göre değişmemektedir.

Birinci alt problemdeki C maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın sınıf düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
1. Sınıf	78	4.01	.53
2. Sınıf	88	3.98	.43
3. Sınıf	91	4.00	.53
4. Sınıf	112	4.01	.48
5. Sınıf	64	3.93	.64
Toplam	433	3.99	.52

Tablo 4.4 incelendiğinde; araştırma grubundaki birinci sınıfta olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.01, ikinci sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.98, üçüncü sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.00, dördüncü sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.01 ve beşinci sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.93'tür.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın sınıf düzeylerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

MEKÂNSAL	KT	Sd	KO	F	p
Sınıf Düzeyi	.306	4	.077	.286	.887
Hata	114.424	428	.267		
Toplam	114.730	432			

Tablo 4.5 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın sınıf düzeylerine ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(4-432)=.289$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, sınıf düzeyine göre değişmemektedir.

Birinci alt problemdeki D maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Betimsel Verileri

Aile Yerleşim			
Yerleri	N	\bar{X}	Ss
Köy	82	3.91	.50
Kasaba	86	4.03	.54
Şehir	265	4.01	.51
Toplam	433	3.99	.52

Tablo 4.6 incelendiğinde; araştırma grubundaki aile yerleşim yeri köy olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.91, aile yerleşim yeri kasaba olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.03 ve aile yerleşim yeri şehir olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.01'dir.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

MEKÂNSAL	KT	Sd	KO	F	p
Aile Yerleşim Yeri	.770	2	.385	1.453	.235
Hata	113.960	430	.265		
Toplam	114.730	432			

Tablo 4.7 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine ilişkin F değeri

anlamli bulunmamıştır, $F(2-432)=1.453$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, aile yerleşim yerine göre değişmemektedir.

Birinci alt problemdeki E maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın aile gelir düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.8.'de verilmiştir.

Tablo 4.8

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri

Aile Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
1000TL ve altı	134	3,98	,52
1000-2000TL	190	4,01	,53
2000-3000TL	80	4,01	,50
3000TL ve üzeri	29	3,86	,42
Toplam	433	3,99	,52

Tablo 4.8 incelendiğinde; araştırma grubundaki aile gelir düzeyi 1000TL ve altı olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.98, aile gelir düzeyi 1000-2000TL olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.01, aile gelir düzeyi 2000-3000TL olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.01 ve aile gelir düzeyi 3000TL ve üzeri olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.86'dır.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4.9

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

MEKÂNSAL	KT	Sd	KO	F	p
Aile Gelir Düzeyi	.931	4	.233	.876	.478
Hata	113.798	428	.266		
Toplam	114.730	432			

Tablo 4.9 incelendiğinde, küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile gelir düzeylerine ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(4-432)=.876$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, aile gelir düzeyine göre değişmemektedir.

Birinci alt problemdeki F maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşme ile ilgili ders alma durumlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın küreselleşme ile ilgili ders alma durumlarına ilişkin t testi sonuçları Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4.10

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Küreselleşme İle İlgili Ders Alma Durumuna İlişkin t Testi Sonuçları

Durumu	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Ders Almış	269	3.99	.52	428	.27	.786
Ders Almamış	161	4.00	.50			

Tablo 4.10 incelendiğinde; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşme ile ilgili ders alma durumlarına göre anlamlı fark göstermemektedir ($t(428)=.27$, $p>.05$). Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, küreselleşme ile ilgili ders alma durumuna göre değişmemektedir.

Birinci alt problemdeki G maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4.11

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Betimsel Verileri

Yaklaşımlar	N	\bar{X}	Ss
Aşırı Küreselleşmeci	51	4.08	.38
Dönüşümcü	311	4.02	.49
Küreselleşme Karşıtı	71	3.81	.66
Toplam	433	3.99	.52

Tablo 4.11 incelendiğinde; araştırma grubundaki küreselleşmeye karşı yaklaşımı aşırı küreselleşmeci olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki

etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.08, küreselleşmeye karşı yaklaşımı dönüştürücü olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.02 ve küreselleşmeye karşı yaklaşımı küreselleşme karşıtı olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.81'dir.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.12'de verilmiştir.

Tablo 4.12

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

MEKÂNSAL	KT	Sd	KO	F	p
Yaklaşım	3.067	2	1.534	5.906	.003
Hata	111.662	430	.260		
Toplam	114.730	432			

Tablo 4.12 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına ilişkin F değeri **anlamlı bulunmuştur, F(2-432)=5.906, p<.05**. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, küreselleşme yaklaşımlarına göre değişmektedir.

Küreselleşme yaklaşımlarına göre Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde gözlenen farkın hangi yaklaşımlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla scheffe testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.13'de gösterilmiştir.

Tablo 4.13

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

(I) Yaklaşım	(J) Yaklaşım	Ort. Farkı (I-J)	p
Aşırı Küreselleşmeci	Dönüşümcü	.06	.709
	Küreselleşme Karşıtı	.27*	.010
Dönüşümcü	Küreselleşme Karşıtı	.21*	.005

*p<.05

Tablo 4.13 incelendiğinde; bulunan anlamlı farklılığın aşırı küreselleşmeci CÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=4.08$) ile küreselleşme karşıtı olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.81$) arasında, aşırı küreselleşmeci CÖA lehine ve küreselleşmeye karşı yaklaşımı dönüşümcü olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=4.02$) ile küreselleşme karşıtı olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.81$) arasında, küreselleşmeye karşı yaklaşımı dönüşümcü olan ÖA'nın lehine olduğu görülmektedir.

Birinci alt problemdeki H maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.14'de verilmiştir.

Tablo 4.14

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Betimsel Verileri

Kullanım Sıklığı	N	\bar{X}	Ss
1 Saatten Az	55	3.96	.52
1-3 Saat	186	4.00	.54
3-5 Saat	113	4.04	.42
5 Saatten Fazla	79	3.93	.56
Toplam	433	3.99	.52

Tablo 4.14 incelendiğinde; araştırma grubundaki bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı bir saatten az olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.96, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı 1-3 saat olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.00, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı 3-5 saat olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.04 ve bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı beş saatten fazla olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.93'tür.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.15'de verilmiştir.

Tablo 4.15

Küreselleşmenin Türkiye'ye Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

MEKÂNSAL	KT	Sd	KO	F	p
Kullanım Sıklığı	.622	3	.207	.779	.506
Hata	114.108	429	.266		
Toplam	114.730	432			

Tablo 4.15 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(3-432)=.779$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığına göre değişmemektedir.

4.2.Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İkinci alt problemde; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri A,B,C,D,E,F,G,H maddelerindeki değişkenlere göre analiz yapılmıştır.

İkinci alt problemdeki A maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın cinsiyetlerine ilişkin t testi sonuçları Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4.16

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Cinsiyete İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kadın	170	3.60	.64	431	4.26	.001
Erkek	263	3.36	.54			

Tablo 4.16 incelendiğinde; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın cinsiyetlerine göre **anlamli fark göstermektedir (t(431)=4.26, p<.05)**. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, cinsiyete göre değişmektedir.

İkinci alt problemdeki B maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın üniversitelerine göre anlamli bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın üniversitelerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.17'de verilmiştir.

Tablo 4.17

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Betimsel Verileri

Üniversite	N	\bar{X}	Ss
Atatürk Üniv.	173	3.39	.48
Dicle Üniv.	96	3.66	.71
Gazi Üniv.	164	3.41	.60
Toplam	433	3.46	.59

Tablo 4.17 incelendiğinde; araştırma grubundaki Atatürk Üniversitesinde eğitim-öğretim alan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.39, Dicle Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.66 ve Gazi Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.41'dir.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın üniversitelerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.18'de verilmiştir.

Tablo 4.18

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

SIYASAL	KT	Sd	KO	F	p
Üniversite	5.186	2	2.593	7.622	.001
Hata	146.285	430	.340		
Toplam	151.471	432			

Tablo 4.18 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın üniversitelerine ilişkin F değeri **anlamlı bulunmuştur**, **F(2-432)=7.622**, **p<.05**. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, üniversiteye göre değişmektedir.

Üniversitelere göre Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde gözlenen farkın hangi üniversiteler arasında olduğunu belirlemek amacıyla scheffe testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.19'da gösterilmiştir.

Tablo 4.19

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

(I) Üniversite	(J) Üniversite	Ort. Farkı (I-J)	p
Atatürk Üniv.	Dicle Üniv.	.27*	.001
	Gazi Üniv.	.02	.932
Dicle Üniv.	Gazi Üniv.	.25*	.003

*p<.05

Tablo 4.19 incelendiğinde; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik gözlenen anlamlı farkın Atatürk Üniversitesinde eğitim-öğretim alan CÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.39$) ile Dicle Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.66$) arasında Atatürk Üniversitesinde eğitim-öğretim alan CÖA'nın lehine ve Gazi Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.41$) ile Dicle Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.66$) arasında Gazi Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın lehine olduğu görülmektedir.

İkinci alt problemdeki C maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın sınıf düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.20'de verilmiştir.

Tablo 4.20

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
1. Sınıf	78	3.46	.58
2. Sınıf	88	3.46	.50
3. Sınıf	91	3.47	.60
4. Sınıf	112	3.45	.67
5. Sınıf	64	3.44	.58
Toplam	433	3.46	.59

Tablo 4.20 incelendiğinde; araştırma grubundaki birinci sınıfta olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.46, ikinci sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.46, üçüncü sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.47, dördüncü sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.45, ve beşinci sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.44'tür.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın sınıf düzeylerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.21'de verilmiştir.

Tablo 4.21

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

SIYASAL	KT	Sd	KO	F	p
Sınıf Düzeyi	.054	4	.013	.038	.997
Hata	151.417	428	.354		
Toplam	151.471	432			

Tablo 4.21 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın sınıf düzeylerine ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(4-432)=.038$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, sınıf düzeyine göre değişmemektedir.

İkinci alt problemdeki D maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.22'de verilmiştir.

Tablo 4.22

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Betimsel Verileri

Aile Yerleşim			
Yerleri	N	\bar{X}	Ss
Köy	82	3.35	.56
Kasaba	86	3.59	.68
Şehir	265	3.44	.56
Toplam	433	3.50	.59

Tablo 4.22 incelendiğinde; araştırma grubundaki aile yerleşim yeri köy olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.35, aile yerleşim yeri kasaba olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.59 ve aile yerleşim yeri şehir olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.44'tür.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.23'te verilmiştir.

Tablo 4.23

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

SİYASAL	KT	Sd	KO	F	p
Aile Yerleşim Yeri	2.640	2	1.320	3.813	.023
Hata	148.831	430	.346		
Toplam	151.471	432			

Tablo 4.23 incelendiğinde küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine ilişkin F değeri

anlamli bulunmuştur, $F(2-432)=3.813$, $p<.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, aile yerleşim yerine göre değişmektedir.

Aile yerleşim yerine göre Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde gözlenen farkın hangi yaklaşımlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla scheffe testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.24'te gösterilmiştir.

Tablo 4.24

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

(I) Aile Yerleşim Yeri	(J) Aile Yerleşim Yeri	Ort. Farkı (I-J)	p
Köy	Kasaba	.25*	.026
	Şehir	.10	.432
Kasaba	Şehir	.15	.101

* $p<.05$

Tablo 4.24 incelendiğinde; CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması arasında gözlenen farkın, aile yerleşim yeri kasaba olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.59$) ile aile yerleşim yeri köy olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.35$) arasında, aile yerleşim yeri kasaba olan ÖA'nın görüşleri lehine olduğu görülmektedir.

İkinci alt problemdeki E maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın aile gelir düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.25'te verilmiştir.

Tablo 4.25

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri

Aile Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
1000TL ve altı	134	3.35	.59
1000-2000TL	190	3.50	.54
2000-3000TL	80	3.52	.72
3000TL ve üzeri	29	3.48	.50
Toplam	433	3.50	.59

Tablo 4.25 incelendiğinde; araştırma grubundaki aile gelir düzeyi 1000TL ve altı olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.35, aile gelir düzeyi 1000-2000TL olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.50, aile gelir düzeyi 2000-3000TL olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.52 ve aile gelir düzeyi 3000TL ve üzeri olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.48'dir.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.26'da verilmiştir.

Tablo 4.26

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

SIYASAL	KT	Sd	KO	F	p
Aile Gelir Düzeyi	2.079	3	.693	1.990	.115
Hata	149.391	429	.348		
Toplam	151.471	432			

Tablo 4.26 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile gelir düzeylerine ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(3-432)=1.990$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, aile gelir düzeyine göre değişmemektedir.

İkinci alt problemdeki F maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşme ile ilgili ders alma durumlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın küreselleşme ile ilgili ders alma durumlarına ilişkin t testi sonuçları Tablo 4.27'de verilmiştir.

Tablo 4.27

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Küreselleşme İle İlgili Ders Alma Durumuna İlişkin t Testi Sonuçları

Ders Alma Durumu	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Ders Almış	269	3.42	.54	428	1.778	.076
Ders Almamış	161	3.52	.67			

Tablo 4.27 incelendiğinde; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşme ile ilgili ders alma durumlarına göre anlamlı fark göstermemektedir ($t(428)=1.778, p>.05$). Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, küreselleşme ile ilgili ders alma durumuna göre değişmemektedir.

İkinci alt problemdeki G maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.28'de verilmiştir.

Tablo 4.28

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Betimsel Verileri

Yaklaşımlar	N	\bar{X}	Ss
Aşırı Küreselleşmeci	51	3.47	.55
Dönüşümcü	311	3.47	.58
Küreselleşme Karşıtı	71	3.37	.69
Toplam	433	3.46	.59

Tablo 4.28 incelendiğinde; araştırma grubundaki küreselleşmeye karşı yaklaşımı aşırı küreselleşmeci olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.47, küreselleşmeye karşı yaklaşımı dönüşümcü olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.47 ve küreselleşmeye karşı yaklaşımı küreselleşme karşıtı olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.37'dir.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.29'da verilmiştir.

Tablo 4.29

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

SIYASAL	KT	Sd	KO	F	p
Yaklaşım	.575	2	.288	.820	.441
Hata	150.895	430	.351		
Toplam	151.471	432			

Tablo 4.29 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(2-432)=.820$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, küreselleşme yaklaşımlarına göre değişmemektedir.

İkinci alt problemdeki H maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.30'da verilmiştir.

Tablo 4.30

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Betimsel Verileri

Kullanım Sıklığı	N	\bar{X}	Ss
1 Saatten Az	55	3.30	.50
1-3 Saat	186	3.46	.57
3-5 Saat	113	3.56	.69
5 Saatten Fazla	79	3.39	.52
Toplam	433	3.46	.59

Tablo 4.30 incelendiğinde; araştırma grubundaki bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı bir saatten az olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.30, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı 1-3 saat olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.46, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı 3-5 saat olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.56 ve bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı beş saatten fazla olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.39'dur.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.31'de verilmiştir.

Tablo 4.31

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

SIYASAL	KT	Sd	KO	F	p
Kullanım Sıklığı	2.904	3	.968	2.795	.040
Hata	148.567	429	.346		
Toplam	151.471	432			

Tablo 4.31 incelendiğinde, küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına ilişkin F değeri **anlamli bulunmuştur, $F(3-432)=2.795$, $p<.05$** . Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığına göre değişmektedir.

Bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde gözlenen farkın hangi yaklaşımlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla scheffe testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.32'de gösterilmiştir.

Tablo 4.32

Küreselleşmenin Türkiye'ye Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

(I) Kullanım Sıklığı	(J) Kullanım Sıklığı	Ort. Farkı (I-J)	p
1 Saatten Az	1-3 Saat	.16	.286
	3-5 Saat	.26*	.036
	5 Saatten Fazla	.09	.805
1-3 Saat	3-5 Saat	.10	.478
	5 Saatten Fazla	.07	.829
3-5 Saat	5 Saatten Fazla	.17	.209

*p<.05

Tablo 4.32 incelendiğinde; CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması arasında gözlenen farkın, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı bir saatten az olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.30$) ile bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı 3-5 saat olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3.56$) arasında ve bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı 3-5 saat olan ÖA'nın görüşleri lehine olduğu görülmektedir.

4.3.Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Üçüncü alt problemde; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri A,B,C,D,E,F,G,H maddelerindeki değişkenlere göre analiz yapılmıştır.

Üçüncü alt problemdeki A maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın cinsiyetlerine ilişkin t testi sonuçları Tablo 4.33'te verilmiştir.

Tablo 4.33

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Cinsiyete İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kadın	170	3.95	.72	431	.388	.698
Erkek	263	3.97	.58			

Tablo 4.33 incelendiğinde; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın cinsiyetlerine göre anlamlı fark göstermemektedir ($t(431)=.388$, $p>.05$). Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, cinsiyete göre değişmemektedir.

Üçüncü alt problemdeki B maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın üniversitelerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın üniversitelerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.34'te verilmiştir.

Tablo 4.34

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Betimsel Verileri

Üniversite	N	\bar{X}	Ss
Atatürk Üniv.	173	3.93	.55
Dicle Üniv.	96	3.92	.79
Gazi Üniv.	164	4.02	.62
Toplam	433	3.96	.64861

Tablo 4.34 incelendiğinde; araştırma grubundaki Atatürk Üniversitesindeki öğretmen eğitim-öğretim alan yönelik Coğrafya ÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.93, Dicle Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.92 ve Gazi Üniversitesinde eğitim-öğretim alan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.02'dir.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın üniversitelerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.35'te verilmiştir.

Tablo 4.35

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Üniversitelerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

KÜLTÜREL	KT	Sd	KO	F	p
Üniversite	.920	2	.460	1.128	.325
Hata	175.257	430	.408		
Toplam	176.177	432			

Tablo 4.35 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın üniversitelere ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(2-432)=1.128$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, üniversiteye göre değişmemektedir.

Üçüncü alt problemdeki C maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın sınıf düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.36'da verilmiştir.

Tablo 4.36

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
1. Sınıf	78	4.01	.67
2. Sınıf	88	4.00	.47
3. Sınıf	91	3.79	.64
4. Sınıf	112	4.06	.64
5. Sınıf	64	3.90	.75
Toplam	433	3.96	.64

Tablo 4.36 incelendiğinde; araştırma grubundaki birinci sınıfta olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.01, ikinci sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.00, üçüncü sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.79, dördüncü sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.06 ve beşinci sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.90'dır.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye’ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA’nın sınıf düzeylerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.37’de verilmiştir.

Tablo 4.37

Küreselleşmenin Türkiye’ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA’nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

KÜLTÜREL	KT	Sd	KO	F	p
Sınıf Düzeyi	4.247	4	1.062	2.643	.033
Hata	171.930	428	.402		
Toplam	176.177	432			

Tablo 4.37 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye’ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA’nın sınıf düzeylerine ilişkin F değeri **anlamlı bulunmuştur**, $F(4-432)=2.643$, $p<.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye’ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, sınıf düzeyine göre değişmektedir.

Sınıf düzeylerine göre Küreselleşmenin Türkiye’ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde gözlenen farkın hangi yaklaşımlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.38’de gösterilmiştir.

Tablo 4.38

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Sınıf Düzeylerine İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları

(I) Sınıf Düzeyi	(J) Sınıf Düzeyi	Ort. Farkı (I-J)	p
1.Sınıf	2.Sınıf	.01	1.000
	3.Sınıf	.22	.164
	4.Sınıf	.05	.987
	5.Sınıf	.11	.847
2.Sınıf	3.Sınıf	.21	.294
	4.Sınıf	.06	.983
	5.Sınıf	.10	.922
3.Sınıf	4.Sınıf	.27*	.025
	5.Sınıf	.11	.820
4.Sınıf	5.Sınıf	.16	.517

*p<.05

Tablo 4.38 incelendiğinde; sınıf düzeylerine göre Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde gözlenen farkın üçüncü sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.79 ile dördüncü sınıfta olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.06 arasında ve dördüncü sınıfta olan ÖA'nın görüşleri lehine olduğu görülmektedir.

Üçüncü alt problemdeki D maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo4.39'da verilmiştir.

Tablo 4.39

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Betimsel Verileri

Aile Yerleşim			
Yerleri	N	\bar{X}	Ss
Köy	82	3.85	.67
Kasaba	86	4.04	.76
Şehir	265	3.97	.58
Toplam	433	3.96	.64

Tablo 4.39 incelendiğinde; araştırma grubundaki aile yerleşim yeri köy olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.85, aile yerleşim yeri kasaba olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.04 ve aile yerleşim yeri şehir olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.97'dir.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.40'ta verilmiştir.

Tablo 4.40

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

KÜLTÜREL	KT	Sd	KO	F	p
Aile Yerleşim Yeri	1.511	2	.756	1.860	.157
Hata	174.666	430	.406		
Toplam	176.177	432			

Tablo 4.40 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(2-432)=1.860$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, aile yerleşim yerine göre değişmemektedir.

Üçüncü alt problemdeki E maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın aile gelir düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.41'de verilmiştir.

Tablo 4.41

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Betimsel Verileri

Aile Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
1000TL ve altı	134	3.92	.65
1000-2000TL	190	4.02	.56
2000-3000TL	80	3.94	.79
3000TL ve üzeri	29	3.84	.57
Toplam	433	3.96	.64

Tablo 4.41 incelendiğinde; araştırma grubundaki aile gelir düzeyi 1000TL ve altı olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.92, aile gelir düzeyi 1000-2000TL olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.02, aile gelir düzeyi 2000-3000TL olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.94 ve aile gelir düzeyi 3000TL ve üzeri olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.84'tür.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.42'de verilmiştir.

Tablo 4.42

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Gelir Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

KÜLTÜREL	KT	Sd	KO	F	p
Aile Gelir Düzeyi	1.359	3	.453	1.112	.344
Hata	174.818	429	.408		
Toplam	176.177	432			

Tablo 4.42 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın aile gelir düzeylerine ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(3-432)=1.112$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, aile gelir düzeyine göre değişmemektedir.

Üçüncü alt problemdeki F maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşme ile ilgili ders alma durumlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın küreselleşme ile ilgili ders alma durumlarına ilişkin t testi sonuçları Tablo 4.43'te verilmiştir.

Tablo 4.43

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin Küreselleşme İle İlgili Ders Alma Durumuna İlişkin t Testi Sonuçları

Durumu	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Ders Almış	269	3.94	.58	428	.93	.355
Ders Almamış	161	4.00	.73			

Tablo 4.43 incelendiğinde; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşme ile ilgili ders alma durumlarına göre anlamlı fark göstermemektedir ($t(428)=.93$, $p>.05$). Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, küreselleşme ile ilgili ders alma durumuna göre değişmemektedir.

Üçüncü alt problemdeki G maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.44'te verilmiştir.

Tablo 4.44

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Betimsel Verileri

Yaklaşımlar	N	\bar{X}	Ss
Aşırı Küreselleşmeci	51	3.99	.57
Dönüşümcü	311	4.00	.63
Küreselleşme Karşıtı	71	3.77	.69
Toplam	433	3.96	.64

Tablo 4.44 incelendiğinde; araştırma grubundaki küreselleşmeye karşı yaklaşımı aşırı küreselleşmeci olan Coğrafya ÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.99, küreselleşmeye karşı yaklaşımı dönüşümcü olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.00 ve küreselleşmeye karşı yaklaşımı küreselleşme karşıtı olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.77'dir.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.45'te verilmiştir.

Tablo 4.45

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Aile Yerleşim Yerlerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

KÜLTÜREL	KT	Sd	KO	F	p
Yaklaşım	3.136	2	1.568	3.896	.021
Hata	173.041	430	.402		
Toplam	176.177	432			

Tablo 4.45 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın küreselleşmeye karşı yaklaşımlarına ilişkin F değeri **anlamli bulunmuştur, $F(2-432)=3.896$, $p<.05$** . Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, küreselleşme yaklaşımlarına göre değişmektedir.

Küreselleşme yaklaşımlarına göre Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde gözlenen farkın hangi yaklaşımlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla scheffe testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.46'da gösterilmiştir.

Tablo 4.46

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Küreselleşmeye Karşı Yaklaşımlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

(I) Yaklaşım	(J) Yaklaşım	Ort. Farkı (I-J)	p
Aşırı Küreselleşmeci	Dönüşümcü	.01	.991
	Küreselleşme Karşıtı	.22	.173
Dönüşümcü	Küreselleşme Karşıtı	.23*	.022

*p<.05

Tablo 4.46 incelendiğinde; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde gözlenen farkın küreselleşmeye karşı yaklaşımı dönüşümcü olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.00 ile küreselleşmeye karşı yaklaşımı küreselleşme karşıtı olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.77 arasında ve küreselleşmeye karşı yaklaşımı dönüşümcü olan ÖA'nın görüşleri lehine olduğu görülmektedir.

Üçüncü alt problemdeki H maddesinde, Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinin, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, n değerleri ile ilgili betimsel istatistikleri Tablo 4.47'de verilmiştir.

Tablo 4.47

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinin, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Betimsel Verileri

Kullanım Sıklığı	N	\bar{X}	Ss
1 Saatten Az	55	3.92	.69
1-3 Saat	186	3.97	.64
3-5 Saat	113	4.02	.61
5 Saatten Fazla	79	3.90	.64
Toplam	433	3.96	.64

Tablo 4.47 incelendiğinde; araştırma grubundaki bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı bir saatten az olan CÖA'nın Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.92, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı 1-3 saat olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.97, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı 3-5 saat olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 4.02 ve bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığı beş saatten fazla olan ÖA'nın görüşlerinin ortalaması (\bar{X}) 3.90'dır.

Araştırma grubundaki Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere uygulanan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.48'de verilmiştir.

Tablo 4.48

Küreselleşmenin Türkiye'ye Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik CÖA Görüşlerinde, ÖA'nın Bilgi-Haberleşme Teknolojilerini Günlük Kullanım Sıklıklarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

KÜLTÜREL	KT	Sd	KO	F	p
Kullanım Sıklığı	.775	3	.258	.632	.595
Hata	175.402	429	.409		
Toplam	176.177	432			

Tablo 4.48 incelendiğinde; küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşlerinde, ÖA'nın bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıklarına ilişkin F değeri anlamlı bulunmamıştır, $F(3-432)=.632$, $p>.05$. Bulunan bu sonuca göre; Küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine yönelik CÖA görüşleri, bilgi-haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığına göre değişmemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın bulguları ile ilgili elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda değinilebilecek önerilere yer verilmiştir.

5.1.SONUÇLAR

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre; CÖA küreselleşmenin Türkiye’yi hem mekânsal, hem siyasal, hem de kültürel boyutta etkilediğini düşünmektedirler. Ancak küreselleşmenin Türkiye’yi mekânsal ve kültürel boyutta etkilediği konusunda fikir ayrılığı yaşamayan CÖA, küreselleşmenin Türkiye’yi siyasal boyutta etkilediğini düşünmekle birlikte etkinin şiddeti konusunda fikir ayrılıkları yaşamaktadırlar. Bununla birlikte CÖA’nın görüşleri bazı değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterirken bazı değişkenlerin öğretmen adaylarının görüşleri üzerinde etkisi yoktur.

CÖA’nın cinsiyetlerine göre, küreselleşmenin Türkiye’ye, mekânsal ve kültürel boyuttaki etkilerine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmezken siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Kadın CÖA, erkek CÖA’na göre, küreselleşmenin Türkiye’ye siyasal boyuttaki etkilerinin daha fazla olduğunu düşünmektedirler.

CÖA’nın, küreselleşmenin Türkiye’ye mekânsal ve kültürel boyuttaki etkileri hakkındaki görüşleri, eğitim gördükleri üniversitelere göre farklılık göstermezken küreselleşmenin Türkiye’ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir. Dicle Üniversitesinde öğrenim gören CÖA, hem Atatürk Üniversitesinde hem de Gazi Üniversitesinde öğrenim gören CÖA’na göre küreselleşmenin Türkiye’ye siyasal boyuttaki etkisinin daha fazla olduğunu düşünmektedirler. Küreselleşmenin Türkiye’ye siyasal boyuttaki etkisi hakkında

Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören CÖA ile Gazi Üniversitesinde öğrenim gören CÖA benzer görüşlere sahiptir.

CÖA'nın, Türkiye'ye küreselleşmenin mekânsal ve siyasal boyuttaki etkilerine ilişkin görüşleri sınıf düzeylerine benzer özellikler göstermektedir. Ancak CÖA'nın küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyuttaki etkilerine ilişkin görüşleri sınıf düzeylerine anlamlı bir farklılık göstermektedir. 4. sınıfta olan CÖA, 3. sınıfta olan CÖA'na göre küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal boyuttaki etkilerinin daha fazla olduğunu ifade etmektedirler.

CÖA'nın küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal ve kültürel boyuttaki etkilerine yönelik düşünceleri, ÖA'nın aile yerleşim yerlerine farklılık göstermemektedir. Fakat CÖA'nın küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşleri ÖA'nın aile yerleşim yerlerine göre farklılık göstermektedir. Ailesi kasabada yaşayan CÖA, ailesi köyde yaşayan CÖA'na göre, küreselleşmenin Türkiye'yi siyasal boyutta daha fazla etkilediğini düşünmektedirler.

CÖA'nın ailelerinin aylık gelir seviyesi, ÖA'nın küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal, siyasal ve kültürel boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinde bir farklılığa neden olmamaktadır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal, siyasal ve kültürel boyuttaki etkileri hakkında, küreselleşme dersi alan CÖA ile küreselleşme dersi almayan CÖA aynı şeyleri düşünmektedir. Küreselleşme dersi, CÖA'nın küreselleşmenin Türkiye'ye etkileri hakkındaki görüşlerini etkilememiştir.

CÖA'nın küreselleşmeye yaklaşımları, küreselleşmenin Türkiye'ye hem mekânsal hem de kültürel boyuttaki etkileri hakkında görüşlerinin farklılaşmasına neden olurken küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinde farklılığa yol açmamıştır. Hem aşırı küreselleşmeci CÖA hem de dönüşümcü CÖA, küreselleşme karşıtı olan CÖA'na göre küreselleşmenin Türkiye'yi mekânsal boyutta daha fazla etkilediğini düşünmektedirler. Dönüşümcü CÖA, küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyutta, küreselleşme karşıtı CÖA'na göre daha fazla etkilediğini düşünmektedirler.

CÖA'nın bilgi ve haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklıkları, ÖA'nın küreselleşmenin Türkiye'ye, mekânsal ve kültürel boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinde bir farklılığa sebep olmamış ancak, siyasal boyuttaki etkilerine yönelik görüşlerinde farklılığa neden olmuştur. Bilgi ve haberleşme teknolojilerini günlük 3-5 saat kullanan CÖA, küreselleşmenin Türkiye'yi siyasal boyutta, bilgi ve haberleşme teknolojilerini günlük 1 saatten az kullanan CÖA'na göre, daha fazla etkilediği görüşündedir.

5.2.ÖNERİLER

Küreselleşmenin Türkiye'yi mekânsal ve kültürel boyutta etkilediğini açık bir şekilde ortaya koyabilen CÖA, küreselleşmenin Türkiye'yi siyasal boyutta da etkilediğini ifade etmişler ancak bu konuda diğerlerinde olduğu kadar keskin ifadeler kullanmamışlardır. Bu durum, küreselleşmenin en çok tartışılan boyutlarından birinin siyasal boyut olmasıyla da paralellik göstermektedir. Küreselleşme olgusu ile ilgili derslerde siyasal boyut üzerinde daha fazla durulması, CÖA'nın kafalarındaki soru işaretlerinin giderilmesine yardımcı olacaktır.

Küreselleşmenin Türkiye'ye etkileri konusunda, kadın CÖA'nın erkek CÖA'na göre siyasal boyuttaki etkilerin fazla olduğunu düşünmesi günümüz toplumunda kadınların artık siyasi arenada neler olup bittiğini takip ettiklerini göstermektedir. Dolayısıyla yönetim kadrolarında ve siyasette kadınlara daha fazla yer verilmelidir.

Öğrenciler genellikle öğretmenlerinin görüşlerinden ve çevrelerinden etkilenmektedir. Dolayısıyla küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkileri konusunda CÖA'nın düşüncelerinin farklılık göstermesi üniversitelerin öğretim elemanları ve ÖA'nın çevreleriyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca üniversitelerin bulunduğu şehirlerin siyasi olarak farklı kimliklere sahip olmaları da ÖA'nın fikirlerini etkilediği düşünülebilir. Bu konuda çevreden çok fazla etkilenmeden kendi doğrularını bulabilmeleri için ÖA'nın farklı görüşlere sahip kaynaklardan yararlanmaları tavsiye edilebilir.

Üniversitelerde, küreselleşme konusuna ilişkin derslerin genellikle 3 sınıfta verilmesi CÖA'nın küreselleşme konusundaki görüşlerinin 3. sınıftan sonra

şekillenmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla küreselleşme dersini almış durumda olan 4. sınıflar küreselleşmenin Türkiye'ye kültürel boyutta etkisinin fazla olduğunu düşünmektedirler. Küreselleşme dersi daha alt sınıflarda verilerek CÖA'nın küresel bilinçle yetişmesine katkıda bulunulabilir.

Aile de çevre gibi bireylerin fikirlerinin şekillenmesinde etkili olan faktörlerden biridir. Araştırma sonuçlarına göre ailesi kasabada ve şehirde yaşayan ÖA, ailesi köyde yaşayan ÖA'na göre siyasal boyutta daha küresel düşünmektedir. Aralarında fark ÖA'nın kendilerine geliştirme isteklerine bağlı olarak katılabilecekleri sempozyumlar ve üniversitede verilecek derslerle kapatılabilir.

ÖA'nın küreselleşmeye yaklaşımları küreselleşmenin Türkiye'ye etkileri konusunda en etkili faktör olmuştur. Daha sonra küreselleşme konusunda yapılacak çalışmalarda da araştırmacıların ÖA'nın küreselleşmeye yaklaşımlarını göz önünde bulundurmaları tavsiye edilir.

İçinde bulunduğumuz çağda bireylerin düşüncelerini etkileyen en temel faktörlerden birisi de bilgi ve haberleşme teknolojileridir. Bu doğrultuda ÖA'nın küreselleşmenin Türkiye'ye siyasal boyuttaki etkileri konusunda da farklı düşünmesine neden olmuştur. Günümüzün dünyaya açılan penceresi olan bilgi ve haberleşme teknolojileri ÖA'nın hem küreselleşme konusunda daha doğru bilgilere sahip olmalarını sağlayacak hem de literatürü takip etme olanağı sağlayacaktır. Dolayısıyla CÖA'nın bilgi ve haberleşme teknolojilerine uzak kalmamaları tavsiye edilir.

Bu çalışmada küreselleşmenin Türkiye'ye mekânsal, siyasal ve kültürel boyuttaki etkileri araştırılmış ve etkilediği sonucuna varılmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda küreselleşmenin diğer boyuttaki etkileri ve etkilerinin olumlu mu, olumsuz mu olduğu araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, G. H. (2005). *Eğitim Bilimleri Lisansüstü Öğrencilerinin Ve Öğretim Elemanlarının Küreselleşme ve Yükseköğretime Etkileri Konusundaki Görüşlerinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktan, C.C. ve Şen, H. (1999). *Globalleşme, Ekonomik Kriz ve Türkiye*. Ankara: Tosyöv Yayınları
- Arıbaş, K. (2007). *Küresel Çağda Siyasi Coğrafya*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Aslan, K. (2004). Küreselleşmenin Eğitim Boyutu. *Ege Eğitim Dergisi*, 5, 1-5.
- Ataman, M. ve Yıldırım, C. (2005). Madalyonun İki Yüzü: Altın ve Üstten Küreselleşme. *Bilgi Dergisi*, 7, 1-22.
- Atatüre, S. (2003). Tarihsel Gelişim Sürecini Anlama. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2, 65-79.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37, 61-82.
- Bauman, Z. (2010). *Küreselleşme Toplumsal Sonuçları* (3. Baskı). (Çev. A. Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayar, F. (2008). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar*, 32, 25-34.
- Berber, Ş. (2003). Küreselleşme Perspektifinde Kültürel Değişme ve Eğitim. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 175-189.
- Bozkurt, V. (2000). *Küreselleşmenin İnsani Yüzü*. İstanbul: Alfa Yayınları
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cebeci, İ. (2011). Küreselleşme Yaklaşımları Kapsamında Küreselleşme Sürecinin Tarihsel Değerlendirilmesi. *Sosyoloji Konferansları Dergisi* 43, 359-385.
- Çalık, T. ve Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13, 55-66.

- Çelik, M. Y. (2012). Boyutları ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 57-74.
- Çimen, S. (2009). *Sakarya Üniversitesi Öğrencilerinin Küreselleşme Olgusuna Bakış Açıları*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Çınar, İ. (2009). Küreselleşme, Eğitim ve Gelecek. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(1), 14-30.
- Dağlı, A. (2007). Küreselleşme Karşısında Türk Eğitim Sistemi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1-13).
- Davis, C. J. (2010). *Taş Devrinden Bugüne Tarihimiz İnsanın Hikayesi* (2. Baskı). (Çev. B. Bıçakçı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları(Eserin orijinali 2004'te yayımlandı).
- Davutoğlu, A. (2010). *Stratejik Derinlik Türkiye'nin Uluslar Arası Konumu* (48. Baskı). İstanbul: Küre Yayınları
- Demiray, F. (2006). *Küreselleşmenin Türkiye'de Meydana Getirdiği Sosyo-Kültürel Değişikliklerin Günlük Hayattaki İzlerinin 18-25 Yaş Arası Gençler Üzerinde Sosyal Antropolojik Açıdan İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DPT. (2000). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Küreselleşme Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. DPT:2544-ÖİK:560. Ankara
- Dumanlı Kürkçü, D. (2013). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar. *The Turkish Online Journal Of Design, Art And Communication*, 3(2), 1-11.
- Erbay, Y. (2011). Küreselleşme Sürecini Anlamaya Yardımcı Bazı Kavramlar. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, 280-294.
- Erkızan, H. N. (2002). Küreselleşmenin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri Üzerine. *Doğu Batı*, 18, 65-79.
- Erkuş, A. (2009). *Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci*, (ikinci baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

- Ertürk, H. ve Tosun, E. K. (2009). Küreselleşme Sürecinde Kentlerde Mekânsal, Sosyal ve Kültürel Değişim: Bursa Örneği. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 37-53.
- Ertürk, K. Ö. (2010). *Küreselleşme Eksininde Halkla İlişkiler*. Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Eşkinat, R. ve Kutlu E. (2002). *Dünya Ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları
- Falk, R. (2005). *Yırtıcı Küreselleşme Bir Eleştiri* (3. Baskı). (Çev. A. Çaksu). İstanbul: Küre Yayınları.
- Ferguson, Y. H. and Mansbach, R. W. (2012). *Globalization The Return of Borders to a Borderless World*. New York: Routledge.
- Friedman, T. (2003). *Lexus ve Zeytin Ağacı Küreselleşmenin Geleceği* (3. Baskı). (Çev. E. Özsayar). İstanbul: Boyner Yayınları.
- Garih, Ü. (2005). *Globalleşme Sürecinde Türkiye*. İstanbul: Hayat Yayınları
- Geniş, Ş. (2007). Küreselleşme, Toplumsal Eşitsizlik ve Mekânsal Ayrışma. *Sivil Toplum Düşünce ve Araştırma Dergisi*, 17-18, 69-84.
- Giddens, A. (2000). *Elimizden Kaçıp Giden Dünya* (Çev. O. Akınhay). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Glenn, J. (2007). *Globalization North-South Perspectives*. New York: Routledge.
- Gökdere, A. (2001). Küreselleşmeye Genel Bir Bakış. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 71-101.
- Görmez, K. (2005). *Küreselleşme ve Yerelleşme*. Ankara: Odak Yayınevi.
- Gümüş, N. ve İlhan, A. (2013). Küreselleşmenin Türkiye Üniversiteleri Coğrafya Öğretmenliği ve Bölümleri Yapısı Üzerindeki Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 47-71.
- Hablemitoğlu, Ş. (2004). *Küreselleşme Düşlerden Gerçekleri*. Ankara: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Hacısalioğlu, İ. Y. (1999). *Küreselleşme Mekansal Etkileri ve İstanbul*. Yayımlanmamış

- Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hirst, P. and Thompson, G. (2007). *Küreselleşme Sorgulanıyor* (Çev. Ç. Erdem ve E. Yücel). Ankara: Dost Kitabevi.
- İlhan, A. (2010). *Küreselleşmenin Türkiye Üniversitelerinde Coğrafya Eğitimi Üzerindeki Etkileri*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İlhan, H. İ. (2009). *Küreselleşmenin Eğitime Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- İlhan, S. (2006). *Türklerin Jeopolitiği ve Avrasyacılık* (3. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi
- Karabağ, S. (2006). *Mekânın Siyasallaşması*, (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi
- Karabağ, S. (2008). *Jeopolitik Açısından Sınırlar*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Karabağ, S ve Şahin, S. (Editörler). (2007). *Kuram ve Uygulamalarla Coğrafya Eğitimi*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Karabulut, B. (Editör). (2005). *Küreselleşme Ekseninde Türkiye İçin Stratejik Öngürüler* (2. Baskı). Ankara: Platin Yayınları
- Kartal, Z. (2007). Kavramsal ve Tarihsel Yönleri İle Küreselleşme. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 251-264.
- Kaya, M. (2009). Küreselleşmeye Yaklaşımlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 1-16.
- Kaymakçı, O. (2007). Kavramsal, Kuramsal ve Tarihsel Açısından Küreselleşmeye Giriş. O. Kaymakçı (Ed.). *Küreselleşme Üzerine Notlar* içinde (s. 3-47). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kazgan, G. (2005). *Küreselleşme ve Ulus-Devlet Yeni Ekonomik Düzen Ne Getiriyor? Ne Götürüyor? Nereye Gidiyor?* (5. Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Keyman, E. F. (2000). *Küreselleşme, Devlet, Kimlik/Farklılık: Uluslararası İlişkiler Kuramını Yeniden Düşünmek* (Çev. S. Coşar). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

- Köse, Ö. (2003). Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü. *Sayıştay Dergisi*, 49, 3-46.
- Macit, N. (2006). *Küresel Güç Politikaları Türkiye ve İslam* (2. Baskı). Ankara: Fark Yayınları.
- Manisalı, E. (2006). *21. Yüzyılda Küresel Kısaç*. İstanbul: Truva Yayınları
- Murray, W. E. (2006). *Geographies of Globalization*. New York: Rotledge
- Ohmae, K. (2008). *Yeni Küresel Sahne* (Çev. L. Aslan). İstanbul: Optimist Yayım Dağıtım.
- Okçuoğlu, İ. (2009). *Emperyalist Küreselleşme ve Jeopolitika*. İstanbul: Ceylan Basım Yayım Dağıtım.
- Oran, B. (2000). *Küreselleşme ve Azınlıklar* (3. Baskı). Ankara: İmaj Yayınları.
- Özel, H. A. (2011). İktisadi Perspektiften Küreselleşme Kavramı ve Gelişimi. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 91-98.
- Özgür, B. (2006). Küreselleşme ve Eğitim Reformları. *Kıbrıs Yazıları Journal*, 2, 123-136.
- Öztürk, M. (2012). Coğrafya Öğretmenlerinin Postmodern Coğrafya Algıları. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 262-274.
- Öztürk, M., ve Karabağ, S. (2013). Küreselleşmenin Epistemolojisi ve Coğrafya Eğitimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 71-97.
- Pustu, Y. (2006). Küreselleşme Sürecinde Kent "Antik Site'den Dünya Kentine". *Sayıştay Dergisi*, 60, 129-151.
- Robertson, R. (1999). *Küreselleşme Toplum Kuramı ve Küresel Kültür* (Çev. Ü. H. Yolsal). Ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- Rodrik, D. (2011). *Akıllı Küreselleşme* (Çev. B. Aksu). Ankara: Efil Yayınevi.
- Savaş, V. (2004). *Dünya Ekonomi Sistemi*. İstanbul: Yedi Tepe Üniversitesi Yayınları
- Savaşlar, Z. (2007). *Küreselleşme ve Sosyal Boyutu*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Seyfi, T. (2006). *Küreselleşme-Kültür İlişkisinin Eğitim Örgütlerini Etkileme Biçimleri (Kayseri İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sönmez, P. (2006). Küreselleşme, Avrupa Birliği ve İstihdam: Çalışma İlişkilerinde Yaşanan Dönüşüm. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 5(3), 177-198.
- Steger, M. B. (2004). *Küreselleşme* (Çev. A. Ersoy). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Şahin, İ. F. (2011). *Küreselleşme Avrupa Birliği ve Türkiye*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şen, B. (2008). Küreselleşme: Anlamlar ve Söylemler. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 147-162.
- Şeniğne, B. (2007). Küreselleşme, Bölgeselleşme ve Türkiye, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şimşek, U. ve Ilgaz, S. (2007). Küreselleşme ve Ulusal Kimlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 189-199.
- Tağraf, H. (2002). Küreselleşme Süreci ve Çokuluslu İşletmelerin Küreselleşme Sürecine Etkisi. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 33-47.
- Taner, T. (2004). *Türkiye Nasıl Küreselleşti*. Ankara: İmge Kitabevi
- Taş, H. İ. ve Kızılçaoğlu, A. (2007). Coğrafya Dersi Öğretim Programı-2005'e Eleştirel Bir Bakış. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 141-156.
- Tezcan, M. (2002). Küreselleşmenin Eğitim Boyutu. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6, 56-60.
- Toprak, M. (2001). *Küreselleşme ve Kriz Türkiye ve Dünya Deneyimi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Topur, T. (2005). *Milli Güvenlik ve Türkiye*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Tosun, E. K. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Kentlerde Mekânsal, Sosyal ve Kültürel Değişim: Bursa Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Tosun, E. K. ve Fırat, Z. (2012). Kentsel Mekândaki Değişimler ve Kişilerin Konut

Tercihleri: Bursa Örneği. *Business And Economies Research Journal*, 3(1), 173-196.

Tutal, N. (2005). *Küreselleşme İletişim Kültürlerarasılık*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2011). *Ekonomik Coğrafya Küreselleşme ve Kalkınma*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Yaylı, H. (2012). Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkisi:"İstanbul Örneği". *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24, 331-355.

Yeniçeri, Ö. (2005). *Küreselleşme Karşısında Milliyetçilik ve Kimlik*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Yıldız, N. (2008). Neoliberal Küreselleşme ve Eğitim. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 13-32.

Yürüdü, E. (2011). Küreselleşme ve Ekonomik Sorunlar. H. Yazıcı ve K. Arıbaş (Ed.). *Günümüz Dünya Sorunları* içinde (s.83-103). Ankara: Pegem Akademi.

EKLER

EK 1. Öğretmen Adaylarına Uygulanan Anket Formu .

<p>Değerli Coğrafya Öğretmeni Adayları; Bu anketin amacı, “Küreselleşmenin Türkiye’ye Etkilerine Yönelik Coğrafya Öğretmen Adaylarının Görüşlerini” ortaya koymaktır. Araştırmanın sonucunu vereceğiniz cevaplar belirleyecektir. Elde edilen bilgiler bilimsel amaçlar için kullanılacak ve kimseyle paylaşılmayacaktır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde küreselleşmenin Türkiye’ye etkilerine yönelik ifadeler bulunmaktadır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.</p>	
<p>Doç. Dr. Servet KARABAĞ Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi A.B.D.</p>	<p>Arş. Gör. Yılmaz KESKİN Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi A.B.D.</p>

I. KİŞİSEL BİLGİLER

1- Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2- Üniversiteniz:

Atatürk Üniversitesi Dicle Üniversitesi Gazi Üniversitesi

3- Sınıfınız:

1 2 3 4 5

4- Aile yerleşim yeriniz:

Köy Kasaba Şehir

5-Ailenizin aylık gelir durumu:

1000" ve altı 1000-2000" 2000-3000" 3000" ve üzeri

6- Küreselleşme ile ilgili ders alma durumunuz:

Evet, Aldım Hayır, Almadım

7- Küreselleşmeye karşı yaklaşımınız:

Aşırı küreselleşmeci Dönüşümcü Küreselleşme karşıtı

8- Bilgi ve haberleşme teknolojilerini günlük kullanım sıklığınız:

1 saatten az 1-3 saat 3-5 saat 5 saatten fazla

II. KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE’YE ETKİLERİNE YÖNELİK İFADELER

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Aşağıda verilen ifadeleri size uygun olan seçeneği işaretleyerek belirtiniz.					
A. Mekânsal Boyuttaki Etkilerine Yönelik İfadeler					
A.1.Türkiye’de dünya vatandaşlığını benimseyen kişilerin sayısı, küreselleşmenin etkisiyle artmıştır.					
A.2.Türkiye’de internet üzerinden alış-veriş yapma oranı, küreselleşmenin etkisiyle artmıştır.					
A.3.Türkiye’de e-posta adresleri, evrensel adres haline gelmiştir.					
A.4.Küreselleşme, İstanbul gibi cazibe merkezi olan metropollerini daha çekici hale getirmiştir.					
A.5.Küreselleşme, Türkiye’de kentler arası rekabete neden olmuştur.					
A.6.Türkiye’de alış-veriş merkezleri, toplumun vazgeçilmez sosyal yaşam alanlarıdır.					

Aşağıda verilen ifadeleri size uygun olan seçeneği işaretleyerek belirtiniz.	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
A.7.Türkiye’de bireyin kamusal mekâna bağımlılığı, gelişen bilgi iletişim teknolojisi sayesinde azalmıştır.					
A.8.Ulaşım sektöründeki gelişmeler, Türkiye’deki uzaklık-yakınlık algısını değiştirmiştir.					
A.9.Küreselleşme, Türkiye’de şehir planlamasını önemli hale getirmiştir.					
A.10.Türkiye’de sportif faaliyetlere yönelik mekânların sayısı, küreselleşmenin etkisiyle artmıştır.					
A.11.Türkiye’de “sınır” kavramı değer kaybetmektedir.					
B. Siyasal Boyuttaki Etkilerine Yönelik İfadeler					
B.1.Uluslararası örgütler, Türkiye’ye ekonomik yaptırımlar uygulamaktadır.					
B.2.Türkiye’deki sivil toplum kuruluşları, ülke yönetiminde söz sahibidir.					
B.3.Devlet, uluslararası sermayenin Türkiye’deki dolaşımını, özelleştirme yöntemiyle kolaylaştırmıştır.					
B.4.Küreselleşme, Türkiye’yi bölgesel güç haline getirmiştir.					
B.5.Küreselleşme, Türkiye’de devletin egemenlik alanını daraltmıştır.					
B.6.Uluslararası örgütler, Türkiye’nin sosyo-ekonomik yönden gelişmesine katkı sağlamaktadır.					
B.7.Küreselleşme, Türkiye’de bireylerin özgürlük alanını genişletmiştir.					
B.8.Türkiye’de ulus-devlet anlayışı, küreselleşmenin etkisiyle değer kaybetmiştir.					
B.9.Türkiye’deki siyasal etik, küreselleşmenin etkisiyle değer kaybetmektedir.					
B.10.Küreselleşme, Türkiye’de demokratikleşmeye katkı sağlayan bir süreç olmuştur.					
B.11.Küreselleşme, Türkiye’nin dünyaya açılmasına olanaklar sunmuştur.					
B.12.Küreselleşme, Türkiye’de yerel yönetimlerin gelişmesine katkı sağlamıştır.					
C. Kültürel Boyuttaki Etkilerine Yönelik İfadeler					
C.1.Küreselleşmiş kültür, melezeleşmiş bir kültürdür.					
C.2.Türkiye’de halk müziğine olan ilgi, küreselleşmenin etkisiyle azalmıştır.					
C.3.Hangi dilde konuştuğumuzun önemi yoktur; önemli olan iletişim kurabilmektir.					
C.4.Türkiye’de fast food tarzı yiyeceklere ilgi, küreselleşmenin etkisiyle arttırmıştır.					
C.5.Türkiye’de gelenek ve görenekler, küreselleşmenin etkisiyle değer kaybetmiştir.					
C.6.Küreselleşme, Türk mimari üslubuna zarar vermiştir.					
C.7.Türkiye’de sosyal paylaşım siteleri aracılığıyla yeni arkadaş edinme oranı artmaktadır.					
C.8.Türkiye’de ulaşım sektöründeki gelişmeler, akrabalık ilişkilerinin gelişmesini sağlamıştır.					
C.9.Küreselleşme, Türkiye’de milli kültürün aşınmasına yol açmıştır.					
C.10.Türkiye’de yerel kültürler, iletişim araçlarındaki gelişmeler sayesinde daha geniş kitlelere ulaşmıştır.					
C.11.Küreselleşme, İngilizceyi Türkiye’de yaygın kullanılan bir dil haline getirmiştir.					
C.12.Türkiye’de bilgisayar oyunlarına olan ilgi, küreselleşmenin etkisiyle artmaktadır.					

ÖZGEÇMİŞ

Keskin, 1986 yılında Antalya'nın Serik ilçesinde doğdu. İlkokulu Yumaklar Köyü İlkokulunda, ortaokulu Töngüçlü İlköğretim okulunda liseyi ise Aksu Anadolu Öğretmen Lisesinde okudu. 2010 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Coğrafya Öğretmenliği yüksek lisans programını kazandı. 2012 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Araştırma Görevlisi olarak akademik hayatına başladı. Halen aynı kurumda Araştırma Görevlisi olarak akademik faaliyetlerini sürdürmektedir.